

POLITYKA SENIORALNA W GMINIE KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2024-2029

Spis treści

Wprowadzenie	2
Metodologia prac nad <i>Strategią</i>	4
1. Część diagnostyczna	6
1.1. Sytuacja demograficzna	6
1.2. Analiza aktywności osób starszych w Gminie Kędzierzyn-Koźle	22
1.3. Analiza funkcjonowania instytucji i organizacji działających na rzecz seniorów	28
1.3.1. Instytucje pomocy społecznej	28
1.3.2. Pozostałe jednostki organizacyjne Gminy Kędzierzyn-Koźle	44
1.3.3. Miejska Rada Seniorów	45
1.3.4. Karty zniżkowe dla seniorów	47
1.3.5. Organizacje pozarządowe	49
1.4. Analiza problemów społecznych seniorów	54
1.5. Analiza interesariuszy <i>Strategii</i>	59
1.6. Prognoza zmian w okresie objętym <i>Strategią</i>	61
1.7. Analiza strategiczna SWOT	63
2. Część prognostyczna (programowa)	65
2.1 Działania w zakresie polityki senioralnej na lata 2024-2029	65
2.2 Zgodność celów w zakresie Polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029 z celami polityk krajowych i wojewódzkich	75
2.3 Realizacja działań. Monitoring i ewaluacja	77

Wprowadzenie

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* jest dokumentem strategicznym określającym cele i kierunki działań w zakresie wsparcia osób starszych w Gminie Kędzierzyn-Koźle. Strategia koncentruje się na kluczowych wyzwaniach związanych ze starzeniem się populacji Gminy Kędzierzyn-Koźle oraz funkcjonowaniem osób starszych w społeczności lokalnej w celu zapewnienia seniorom możliwie wysokiej jakości życia poprzez wsparcie opiekuńcze i społeczną integrację.

Jak wskazuje krajowa strategia senioralna *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność* polityka społeczna wobec osób starszych (polityka senioralna) to „celowe, długofalowe i systemowe oddziaływanie państwa oraz innych podmiotów publicznych i niepublicznych na kształtowanie warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych w celu tworzenia osobom starszym korzystnej dla nich sytuacji życiowej, dostosowanej do zmieniających się wraz z wiekiem potrzeb społecznych, ekonomicznych oraz opieki i ochrony zdrowia w każdym okresie życia osoby w starszym wieku”¹. Z kolei ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych wskazuje, że polityka senioralna to „ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się”².

Dokument *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność* podkreśla, że „celem polityki społecznej wobec osób starszych jest podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa”³. Misją Gminy Kędzierzyn-Koźle jest realizacja tego celu.

Polityka senioralna za głównego interesariusza działań przyjmuje seniora, którego zdefiniować należy zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych jako osobę, która ukończyła 60. rok życia⁴. Nie ma przy tym znaczenia aktywność zawodowa

¹ Uchwała Nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność*, MP z 2018 r. poz. 1169.

² Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, Dz. U. z 2015 r. poz. 1705.

³ Uchwała Nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność*, MP z 2018 r., poz. 1169.

⁴ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, Dz. U. z 2015 r. poz. 1705.

seniora lub jej brak czy stan zdrowia. Z takiego założenia wynika konieczność projektowania działań skierowanych do osób nie tylko nieaktywnych zawodowo, potrzebujących opieki i wsparcia, ale również do takich, które są jeszcze aktywne zawodowo i społecznie oraz oczekują oferty w zakresie aktywnego starzenia się. Podkreślić jednocześnie należy, że w literaturze naukowej, regulacjach ustawowych czy zaleceniach dotyczącej realizacji zadań praktycznych z zakresu polityki społecznej nie odnajdziemy jednego kryterium wiekowego wyznaczającego okres starości. Najczęściej, mówiąc o seniorach wskazujemy na wiek 60 lat, ale pojawiają się również granice 55 lat lub wieku poprodukcyjnego, a więc 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn. W niniejszym dokumencie wykorzystywane są dane statystyczne i informacje odwołujące się do różnych progów starości, co każdorazowo zostało zasygnalizowane.

Polityka senioralna jest rodzajem polityki horyzontalnej, ma bowiem ponadsektorowy charakter i powinna wpływać na poszczególne sektorowe polityki społeczne i gospodarcze. Powinna być więc spójna z polityką społeczną i gospodarczą realizowaną przez Gminę Kędzierzyn-Koźle, a także administrację publiczną innych szczebli, w zakresie: zabezpieczenia społecznego, w tym szczególnie pomocy społecznej, rynku pracy, zdrowia, edukacji (uczenia się przez całe życie), infrastruktury, mieszkalnictwa i innych. Uwzględnienie potrzeb i preferencji seniorów ma się więc stać celem strategicznym i priorytetem rozwojowym realizowanych przez Gminę działań. Pozwoli to zmierzyć się z wyzwaniem jakim jest starzenie się społeczności Kędzierzyna-Koźla i zapewni wysoką jakość życia wszystkim mieszkańcom.

Ze względu na szeroki zakres polityki senioralnej, a co za tym idzie problemów seniorów i wyzwań w tym zakresie, kluczowym obszarem analizy uczyniono obszar społeczny i skoncentrowano się na zadaniach, które w tym zakresie powinna wdrażać Gmina. Głównym realizatorem *Strategii* uczyniono tym samym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, ze względu na jego znaczenie w sferze społecznego wsparcia osób starszych. *Strategia senioralna* Gminy Kędzierzyn-Koźle projektuje działania, oprócz kluczowego w tej sferze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, także innych jednostek Gminy oraz organizacji pozarządowych, ważnych w obszarach kluczowych z perspektywy polityki senioralnej.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części; części diagnostycznej i prognostycznej, które dokonują kolejno analizy sytuacji seniorów w Gminie i działań realizowanych na ich rzecz oraz prezentują cele i zadania przewidziane do realizacji na lata 2024-2029.

Metodologia prac nad *Strategią*

Strategia senioralna nie jest dokumentem obligatoryjnym, który musi posiadać każda gmina. Jej przyjęcie przez Gminę Kędzierzyn-Koźle stanowi wyraz troski o seniorów oraz dążenie do zaplanowania i realizacji możliwie najszerszego i najbardziej adekwatnego do potrzeb wsparcia dla seniorów.

Opracowując dokument zwrócono uwagę na dwie kategorie seniorów, do których – zgodnie z dokumentem *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność* - powinny być kierowane działania, a więc ogółu osób starszych i niesamodzielnym osób starszych.

Opracowując *Strategię* zastosowano model partycypacyjno-ekspercki, zakładający szerokie zaangażowanie instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności w pracach nad dokumentem, przy założeniu kluczowej roli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz merytorycznym wsparciu podmiotu zewnętrznego – Dolnośląskiego Centrum Rozwoju Lokalnego.

Dokument opracowany został w drugiej połowie 2022 roku, a ukończony w 2023 roku. W czasie prac nad nim wykorzystano szerokie spektrum dostępnych materiałów, raportów, dokumentów oraz danych źródłowych. Proces badawczy przeprowadzono w oparciu o metodę triangulacji metodologicznej – wykorzystano różne teorie, perspektywy, metody i narzędzia badawcze, aby jak najlepiej przeanalizować sytuację społeczno-ekonomiczną seniorów i problemy społeczne osób starszych w Gminie Kędzierzyn-Koźle.

W części diagnostycznej *Strategii* przeprowadzono analizę demograficzną oraz prognozę demograficzną, dokonano analizy sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle oraz analizę stanu i skuteczności systemu wsparcia osób starszych. Opracowano również analizę strategiczną, przy wykorzystaniu metody SWOT. Część programowa określa misję i wizję Gminy Kędzierzyn-Koźle w sferze polityki senioralnej, cele strategiczne, kierunki działań i zadania przewidziane do realizacji na lata 2024-2029. W jej ramach przeprowadzono również analizę zgodności dokumentu z założeniami i celami dokumentów strategicznych wyższej rangi oraz opracowano zasady monitoringu i ewaluacji dokumentu.

W ramach prac nad dokumentem zrealizowano cykl warsztatów, kładąc szczególnie nacisk na włączenie przedstawicieli seniorów w opracowanie *Strategii*. Były to następujące spotkania:

- Warsztat diagnostyczny mający na celu diagnozę problemów seniorów i kierunków realizowanej polityki senioralnej, zrealizowany 23 listopada 2022 roku;
- Warsztat planowania partycypacyjnego mający na celu wypracowanie celów i zadań w zakresie polityki senioralnej, przeprowadzony 7 grudnia 2022 roku;
- Warsztat konsultacyjny poświęcony dyskusji nad zaproponowanym dokumentem, który miał miejsce 4 stycznia 2023 roku.

Ustalenia wypracowane w ramach warsztatów zostały włączone do części diagnostycznej i prognostycznej *Strategii*.

Dokument przyjmuje sześcioletni horyzont czasowy i został zaplanowany do realizacji na lata 2024-2029.

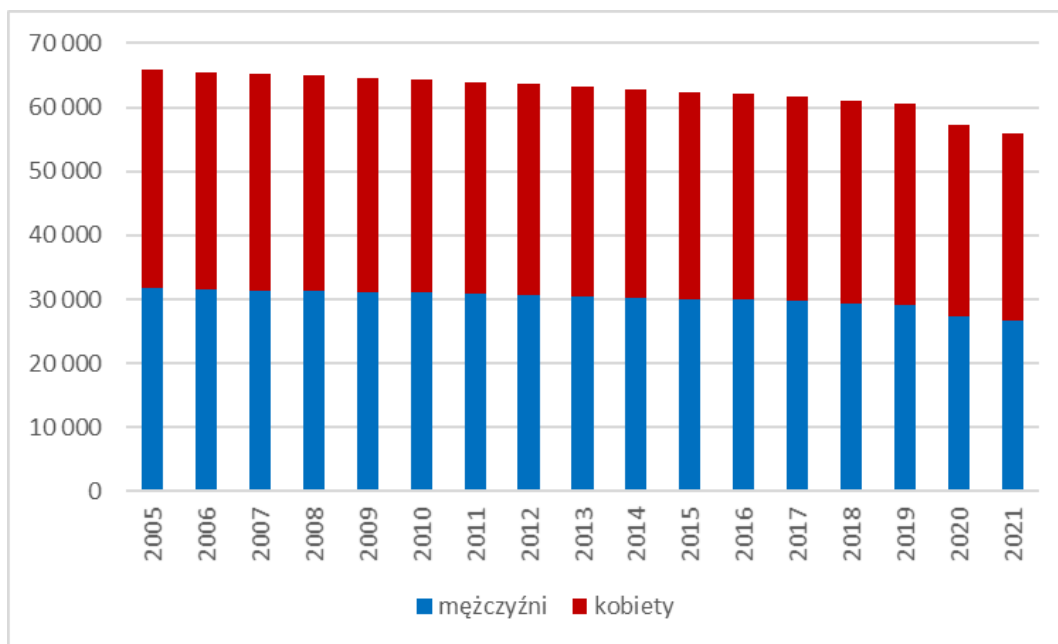
1. Część diagnostyczna

1.1. Sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna na terenie Gminy to kluczowy aspekt niezbędny do uwzględnienia w ramach projektowania polityki senioralnej. Uwagę zwrócić należy przede wszystkim na liczebność grupy, która ma być objęta polityką senioralną, a więc liczebność seniorów w społeczności Gminy Kędzierzyn-Koźle. Jest to szczególnie istotne w kontekście wykazywanych w dokumentach krajowych i regionalnych procesów starzenia się społeczeństwa, a więc nie tylko zwiększania się liczby osób starszych, ale również i ich udziału w społeczeństwie. Analiza demograficzna dla Gminy Kędzierzyn-Koźle pozwoli na zbadanie sytuacji w tym zakresie na poziomie lokalnym. Analiza ta przeprowadzona została w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane Urzędu Miasta Kędzierzyn-Koźle.

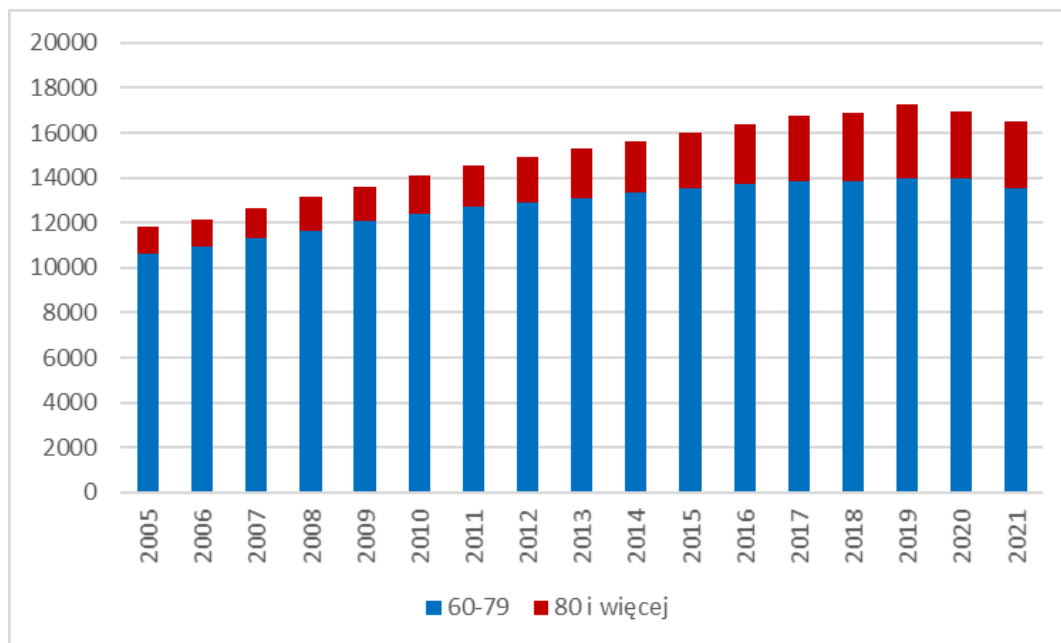
Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w 2021 roku Kędzierzyn-Koźle liczył 56 033 mieszkańców (wg miejsca zamieszkania), dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku wskazują na 56 931 osób, natomiast dane Gminy Kędzierzyn-Koźle odnośnie liczby osób zameldowanych na pobyt stały na dzień 31 października 2022 roku wskazują na 52 606 mieszkańców. Analizując liczbę ludności od roku 2005 wskazać należy na systematyczny spadek liczby ludności, nasilający się w ostatnich latach. Pomiędzy rokiem 2005 a 2021 ubyło 9 758 mieszkańców, z czego 4 608 od 2019 roku. Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności jest stały i wynosi około 52%.

O ile więc ogólna liczba ludności Gminy spada systematycznie od roku 2005 to liczba seniorów w wieku 60 lat i więcej zaczęła spadać dopiero po roku 2019. Dane GUS wskazują, że w 2005 roku na terenie Gminy zamieszkiwało 11 801 osób w wieku 60+, zaś w 2019 aż 17 253 osoby. Od tego momentu liczba seniorów spada, w 2021 roku liczebność tej grupy wniosła 16 533 osoby (ryc. 2.). Wzrost liczby osób starszych wiąże się z wchodzeniem w wiek senioralny dużych liczebnie roczników wyżu z lat 50. i 60. XX wieku, ale również z wydłużaniem średniej trwania życia, co szczególnie widać w związku ze wzrostem liczebnym kategorii osób 80+.

Ryc. 1. Ludność wg płci w Gminie Kędzierzyn-Koźle w latach 2005-2021
(wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

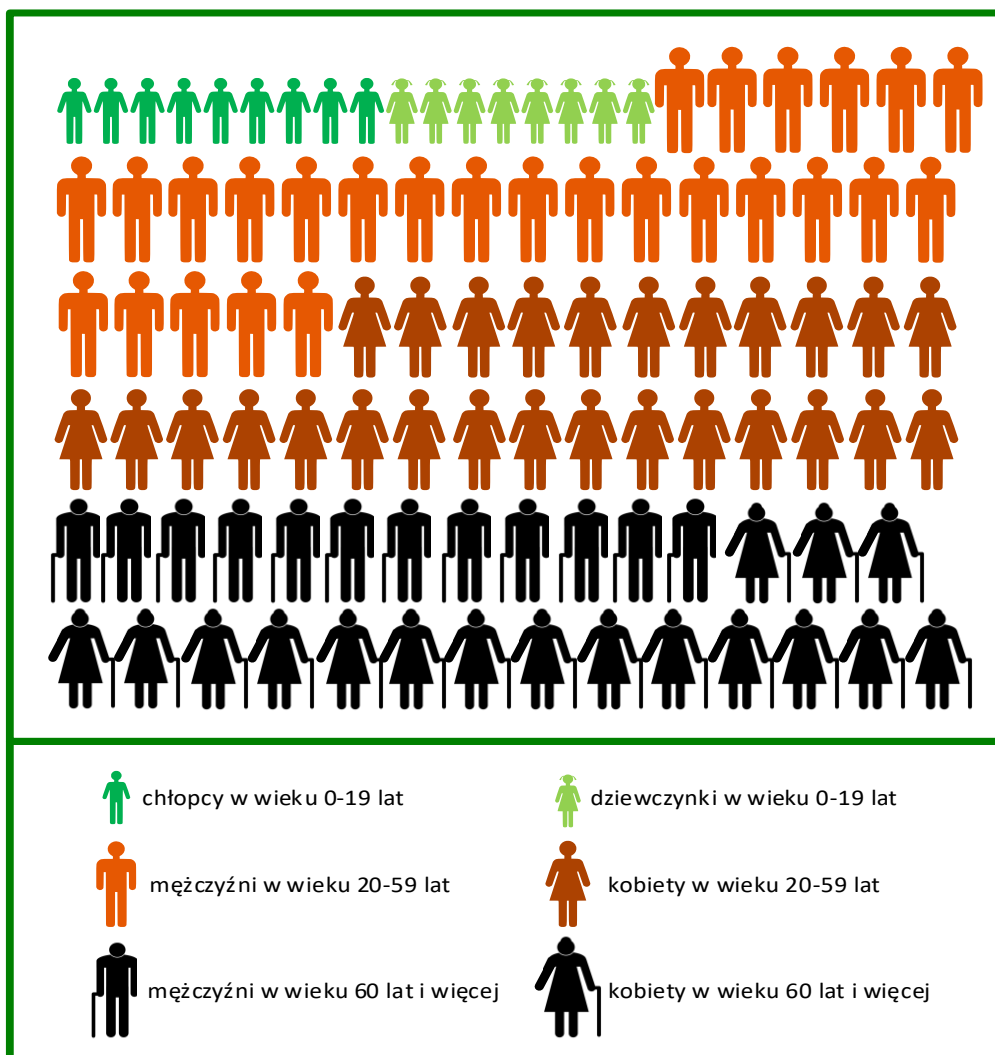
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Ryc. 2. Ludność w wieku 60+ w Gminie Kędzierzyn-Koźle
(wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

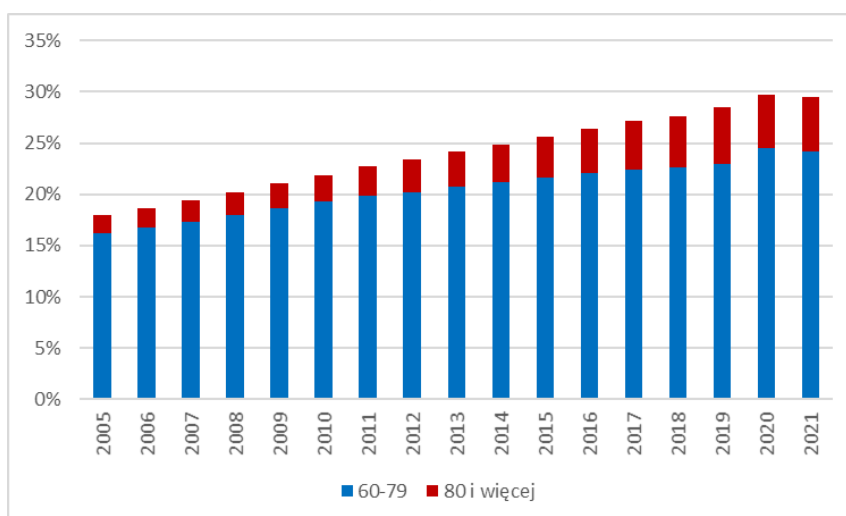
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Pomimo tendencji spadkowej w zakresie liczebności grupy seniorów, udział ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności jest znaczący. Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku na 100 mieszkańców przypada 29 seniorów w wieku 60 lat i więcej i zaledwie 17 osób młodych, do 19 roku życia włącznie. Wśród seniorów znacznie więcej jest kobiet – na 29 seniorów przypadło 12 mężczyzn i 17 kobiet (ryc. 3.).

Ryc. 3. Ludność wg grup wieku według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

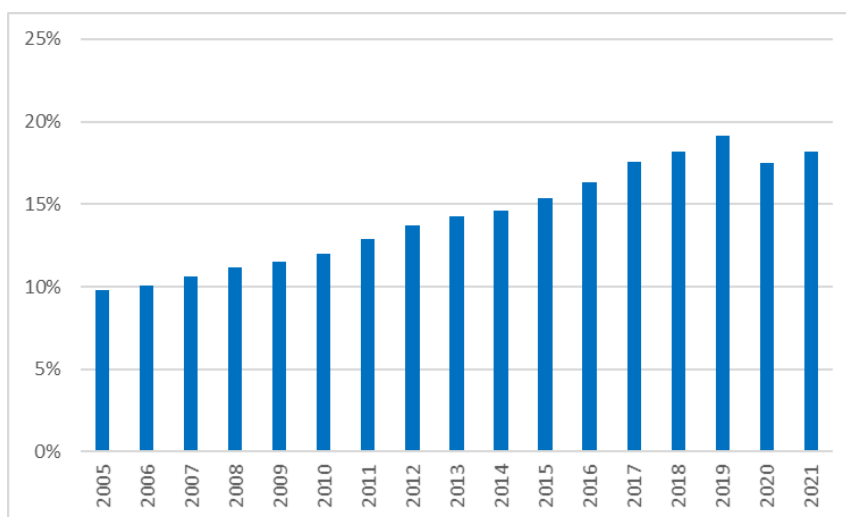
Analizując okres od 2005 roku podkreślić należy, że udział ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności systematycznie rośnie. W 2021 roku udział ten sięgnął już 29,5% (i był niższy o 0,2 punktu procentowego od wskaźnika dla roku 2020), podczas gdy w 2005 roku wynosił 17,9% (ryc. 4.). Niemalże co trzeci mieszkaniec Kędzierzyna-Koźła ma więc już 60 lat, a co dwudziesty jest osiemdziesięciolatkiem.

Ryc. 4. Udział ludności 60+ w ogólnej liczbie ludności w Gminie Kędzierzyn-Koźle (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Do roku 2019 dynamicznie zwiększał się udział najstarszej kategorii seniorów w ich ogólnej liczbie. W 2015 roku seniorzy w wieku 80+ stanowili wśród osób starszych 9,8%, w 2019 roku aż 19,2% (ryc. 5.). W latach 2020-2021 ten udział nieco spadł i w 2021 roku wyniósł 18,2%. Można więc powiedzieć, że niemalże co piąty senior ma ponad 80 lat.

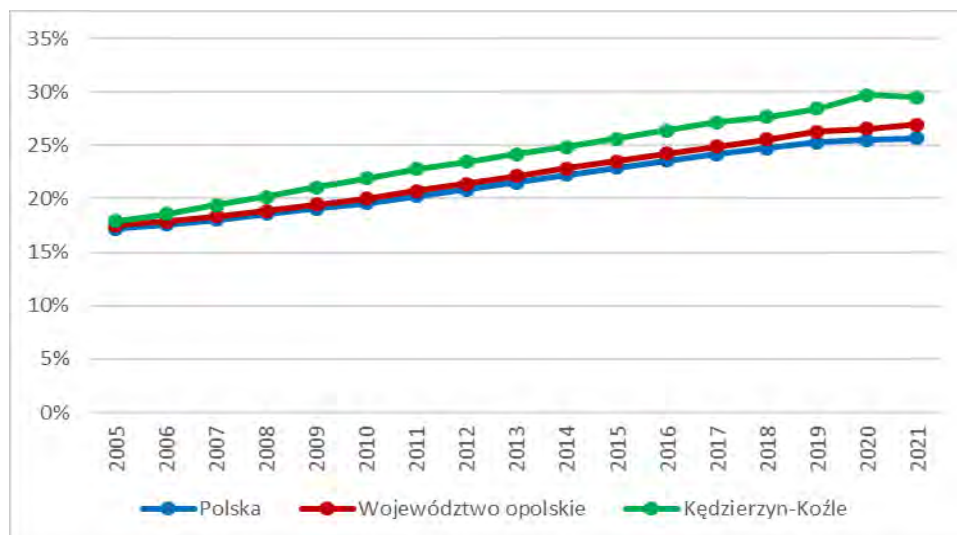

Ryc. 5. Udział ludności 80+ w ogólnej liczbie ludności 60+ w Gminie Kędzierzyn-Koźle (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Sytuacja demograficzna w Gminie Kędzierzyn-Koźle wpisuje się w trendy wojewódzkie i krajowe. Udział osób w wieku 60+ jest w Kędzierzynie-Koźlu o 3-4 punkty procentowe wyższy

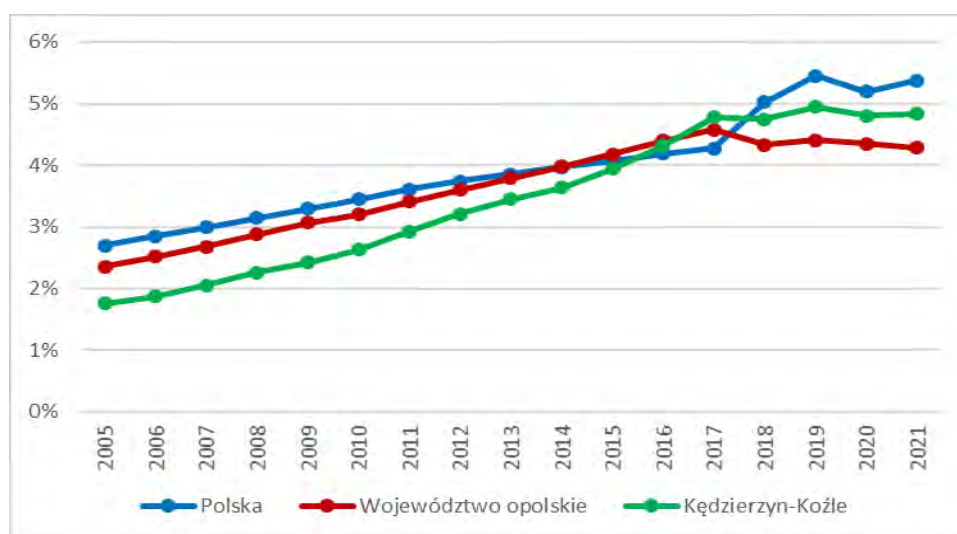
niż średnia dla Polski i województwa opolskiego, przy niemal identycznym poziomie wyjściowym w roku 2005 (ryc. 6.). Pokazuje to, że ludność Kędzierzyna-Koźła nieco szybciej się starzeje.

Ryc. 5. Udział ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

W przypadku sędziwych seniorów, w wieku 80 lat i więcej, udział w ogólnej liczbie ludności dla Kędzierzyna-Koźła również wpisuje się w tendencje krajowe i wojewódzkie, przy czym w 2021 roku udział osób w wieku 80+ w ogólnej liczbie ludności Kędzierzyna-Koźła był wyższy niż średnia dla województwa, ale niższy niż średnia krajowa (ryc. 7).

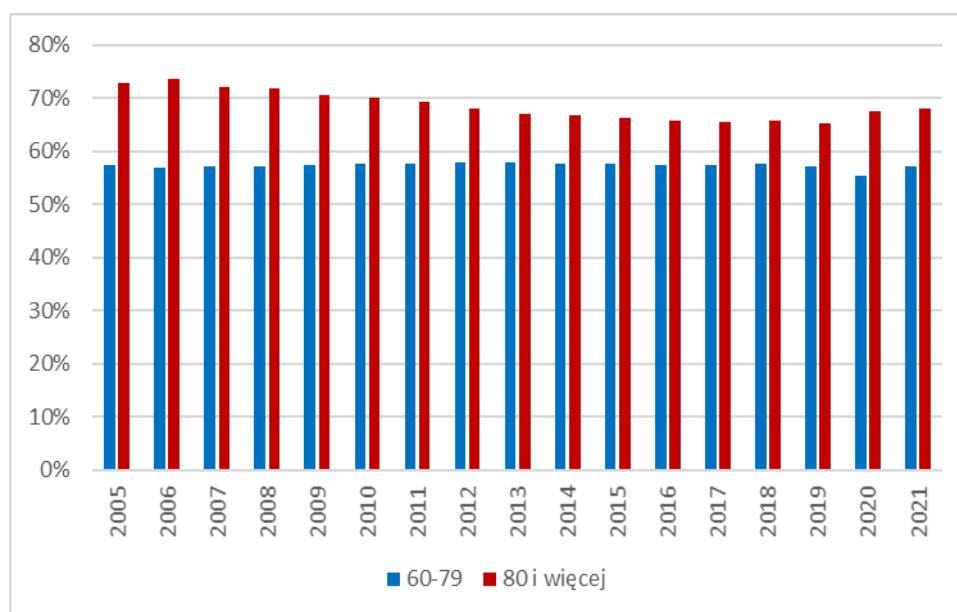

Ryc. 7. Udział ludności w wieku 80+ w ogólnej liczbie ludności (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Podkreślić należy, że udział seniorów oraz sędziwych seniorów w ogólnej liczbie ludności Gminy wzrósł od 2005 roku bardziej niż w całym województwie opolskim i w kraju. Niekorzystne tendencje demograficzne, chociaż wyhamowały po roku 2019, są mocno zauważalne.

Kobiety statystycznie żyją dłużej stąd ich udział w kategorii seniorów jest większy niż w ogólnej liczbie mieszkańców. Udział kobiet w kategorii wiekowej 60-79 lat jest w ostatnich latach względnie stały i wynosi około 57-58%. Jedynie w roku 2019 wyniósł 55,3%. Do roku 2019 spadał natomiast udział kobiet w kategorii seniorów 80+, co pokazuje, że również mężczyźni żyją coraz dłużej i coraz częściej przekraczają granicę 80 lat – w 2019 roku ten udział osiągnął 65,3%. Następnie jednak znowu wzrósł – do 68,1% w 2021 roku (ryc. 8.).

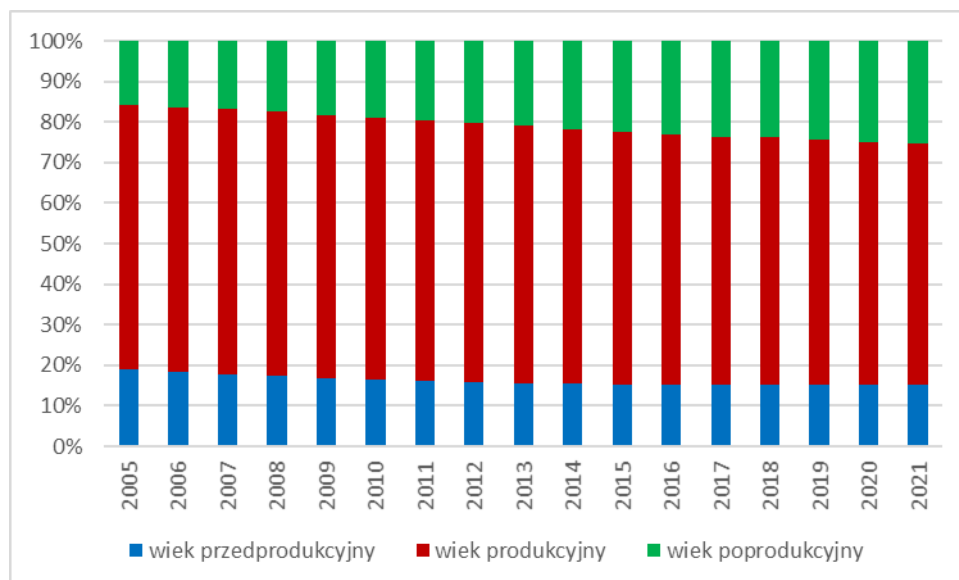

Ryc. 8. Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku 60+
(wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

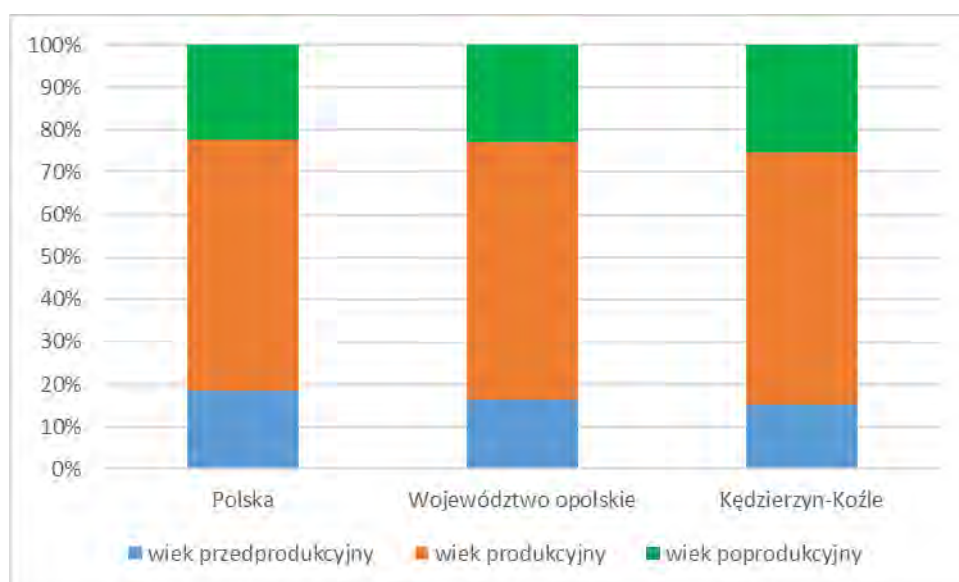
Tendencje dotyczące starzenia się społeczności Gminy Kędzierzyn-Koźle potwierdza analiza ludności według ekonomicznych grup wieku. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc kategorii wiekowej 0-17 lat, spadł z 19% w 2005 roku do 15% w roku 2021. O 6 punktów procentowych spadł udział ludności w wieku produkcyjnym (18-60/65 lat) – z 65 do 59%. Zdecydowany wzrost odnotowano natomiast w kategorii wieku poprodukcyjnego (60/65+) – z 16% w 2005 do aż 25% w roku 2021 (ryc. 9.).

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku Gminy Kędzierzyn-Koźle jest niekorzystna na tle kraju i województwa opolskiego. W Kędzierzynie-Koźlu niższy jest udział osób młodych, w wieku przedprodukcyjnym, wyższy zaś seniorów, osób w wieku poprodukcyjnym (ryc. 10.).

Ryc. 9. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności Gminy Kędzierzyn-Koźle w latach 2005-2021

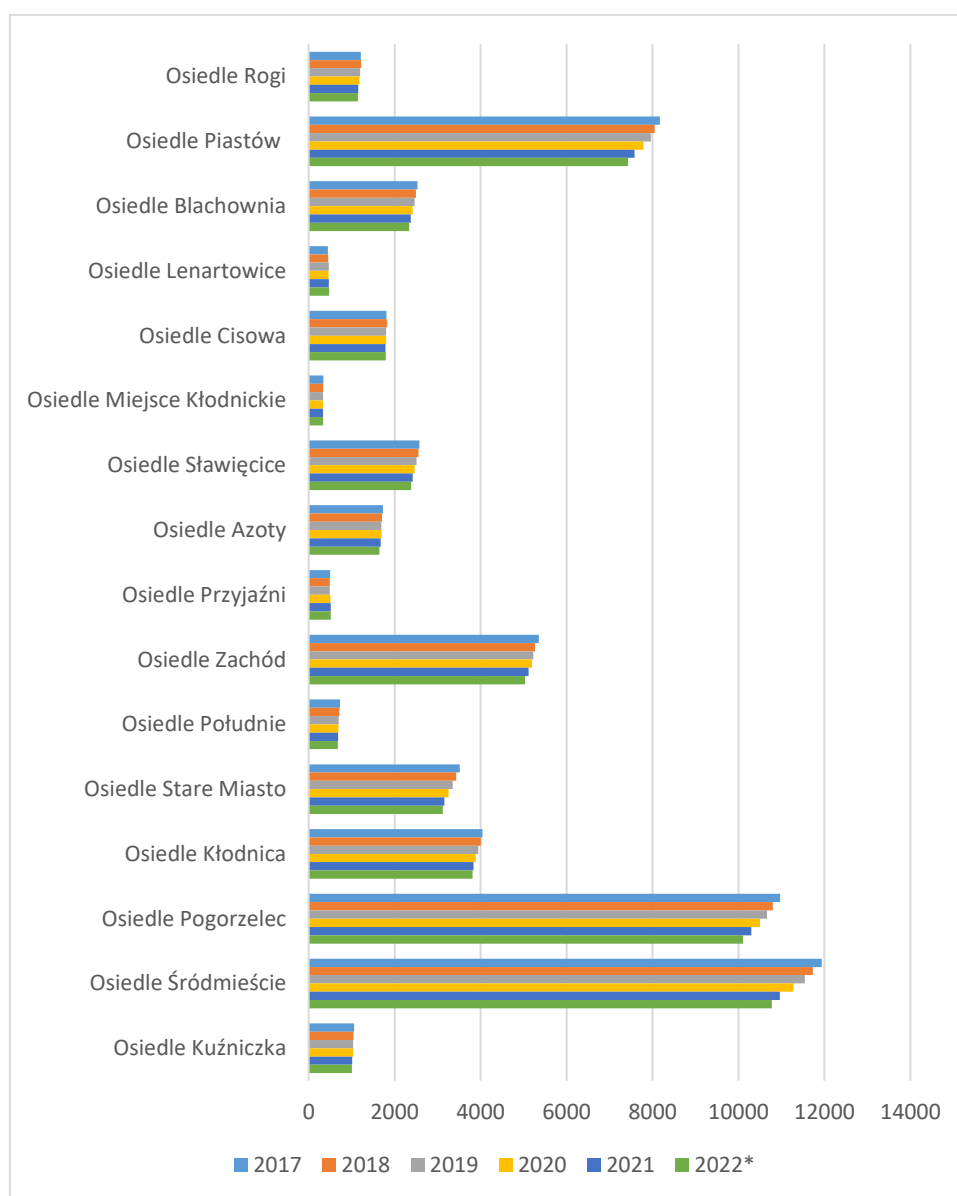
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Ryc. 10. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w roku 2021

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Analizując sytuację demograficzną w Gminie przeanalizować należy ludność według osiedli zamieszkania. Najliczniejsze ludnościowo osiedla to Śródmieście, Pogorzelec i Piastów, natomiast najmniej liczebne są Miejsce Kłodnickie, Lenartowice, Przyjaźni, Południe, Kuźniczka i Rogi (ryc. 11.). W roku 2022, w porównaniu do roku 2017 liczba ludności zmniejszyła się na wszystkich osiedlach poza Lenartowicami i Przyjaźni. Największy procentowo ubytek mieszkańców nastąpił na osiedlach Stare Miasto i Śródmieście.

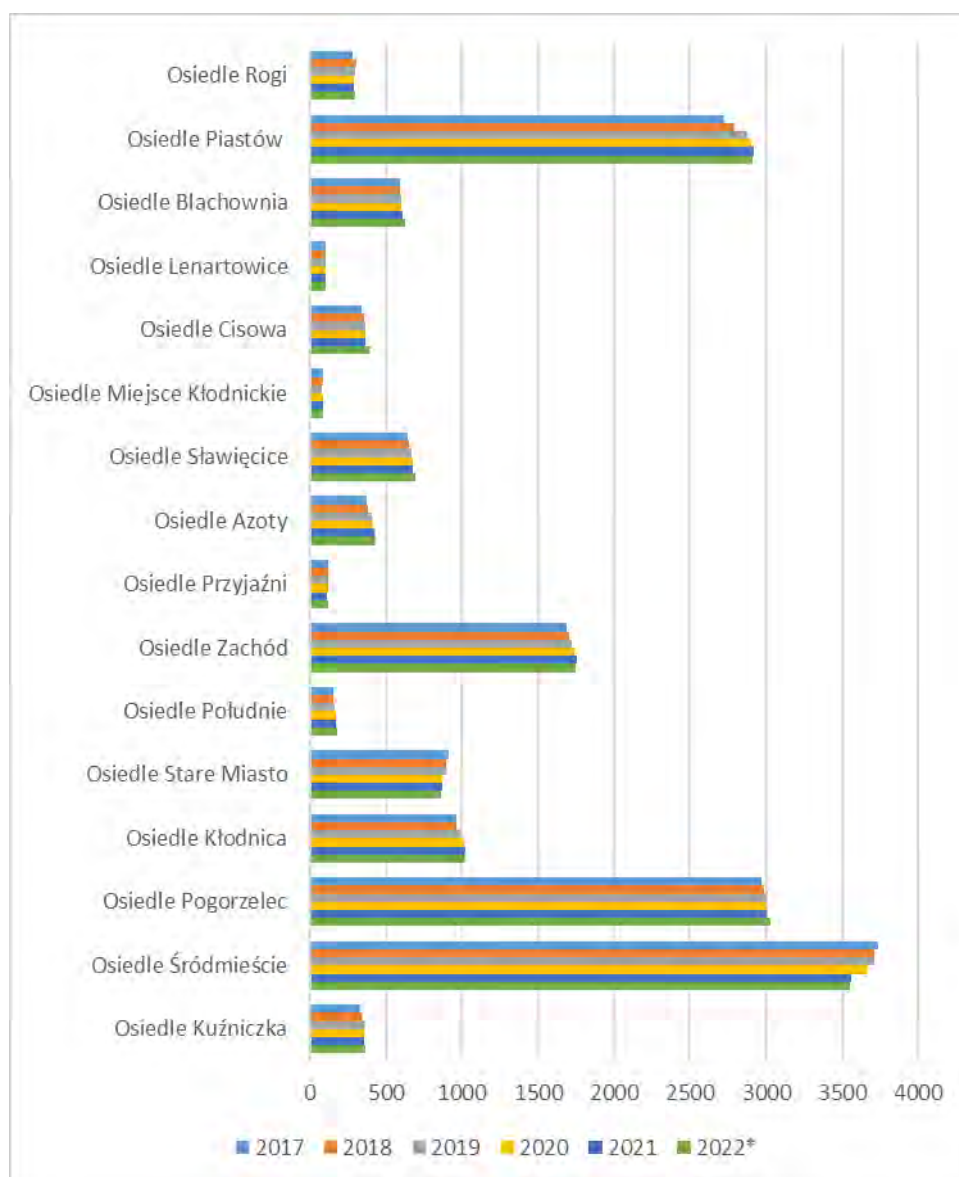

Ryc. 11. Ludność Gminy Kędzierzyn-Koźle wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Jeśli chodzi o liczbę ludności w wieku 60 lat i więcej to najczęściej seniorów zamieszkuje na osiedlach Śródmieście, Pogorzelec i Piastów – czyli osiedlach najbardziej licznych, zaś najmniej na tych osiedlach, które cechują się najmniejszą liczbą ludności, a więc osiedlach Miejsce Kłodnickie, Lenartowice, Przyjaźni, Południe, Kuźniczka i Rogi (ryc. 12.). W odróżnieniu od ogólnej liczby mieszkańców spadek liczby seniorów w roku 2022, w porównaniu z rokiem 2017, miał miejsce tylko na osiedlach Przyjaźni, Stare Miasto i Śródmieście. Największy procentowo przyrost liczby seniorów miał miejsce na osiedlach Południe, Azoty i Cisowa.

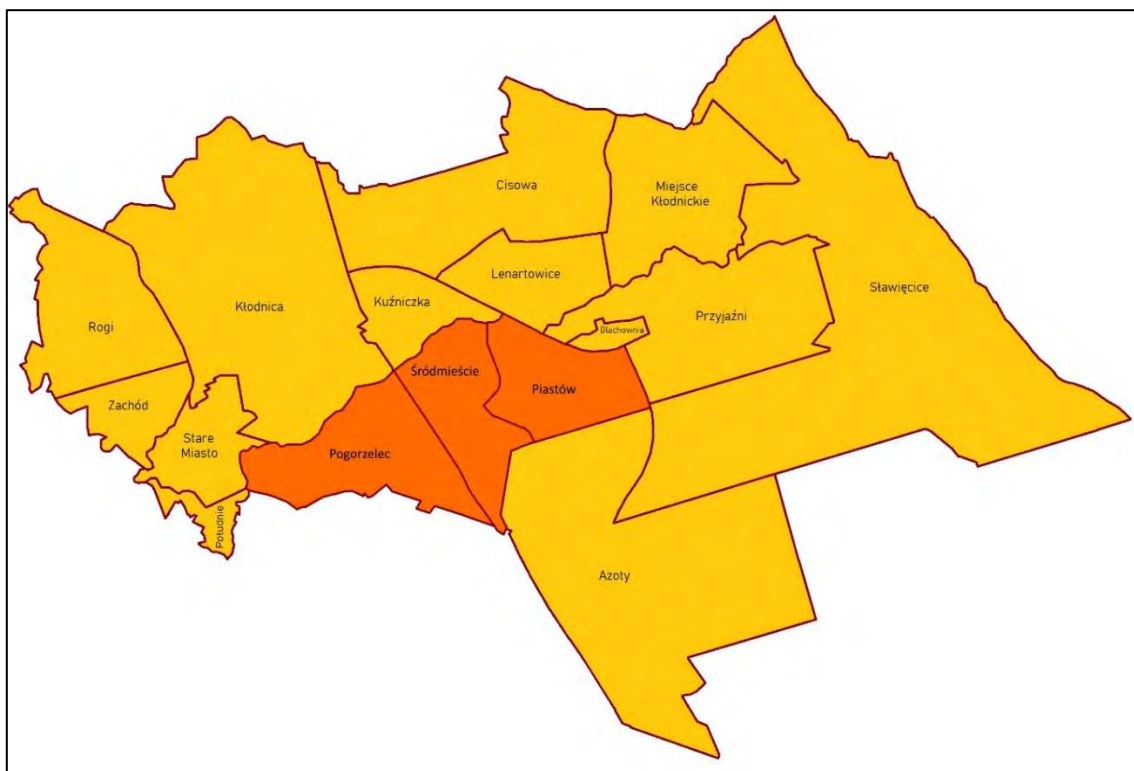

Ryc. 12. Ludność Gminy Kędzierzyn-Koźle w wieku 60 lat i więcej wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

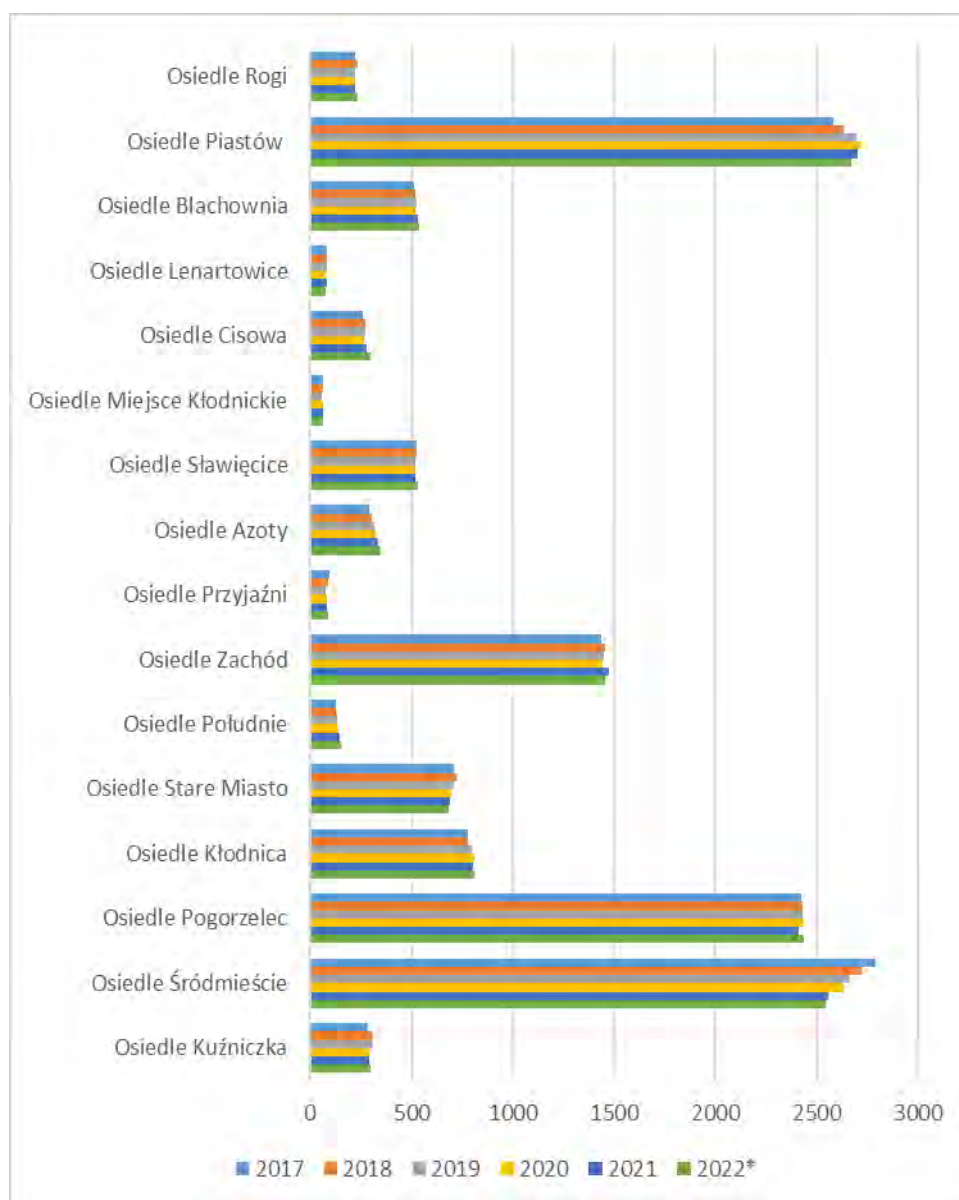
Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Zwrócić należy uwagę, że osiedla o dużych liczebnie grupach seniorów – około 3 000 – 3 500 osób – Piastów, Pogorzelec i Śródmieście położone są w bliskiej odległości od siebie, co powinno zostać uwzględnione w projektowaniu działań na rzecz seniorów (ryc. 13.). Blisko tych osiedli są również osiedla Zachód, Stare Miasto, Kłodnica i Blachownia, również z dużą liczebnie populacją seniorów.

Ryc. 13. Osiedla w Gminie Kędzierzyn-Koźle najliczniej zamieszkiwane przez osoby w wieku 60 lat i więcej
Źródło: Opracowanie własne.

Analiza liczby ludności w wieku senioralnym według osiedli z uwzględnieniem kategorii wiekowej 60-79 lat wskazuje, że najliczniejsze grupy seniorów w tym wieku zamieszkują osiedla Śródmieście, Pogorzelec i Piastów (ryc. 14.).

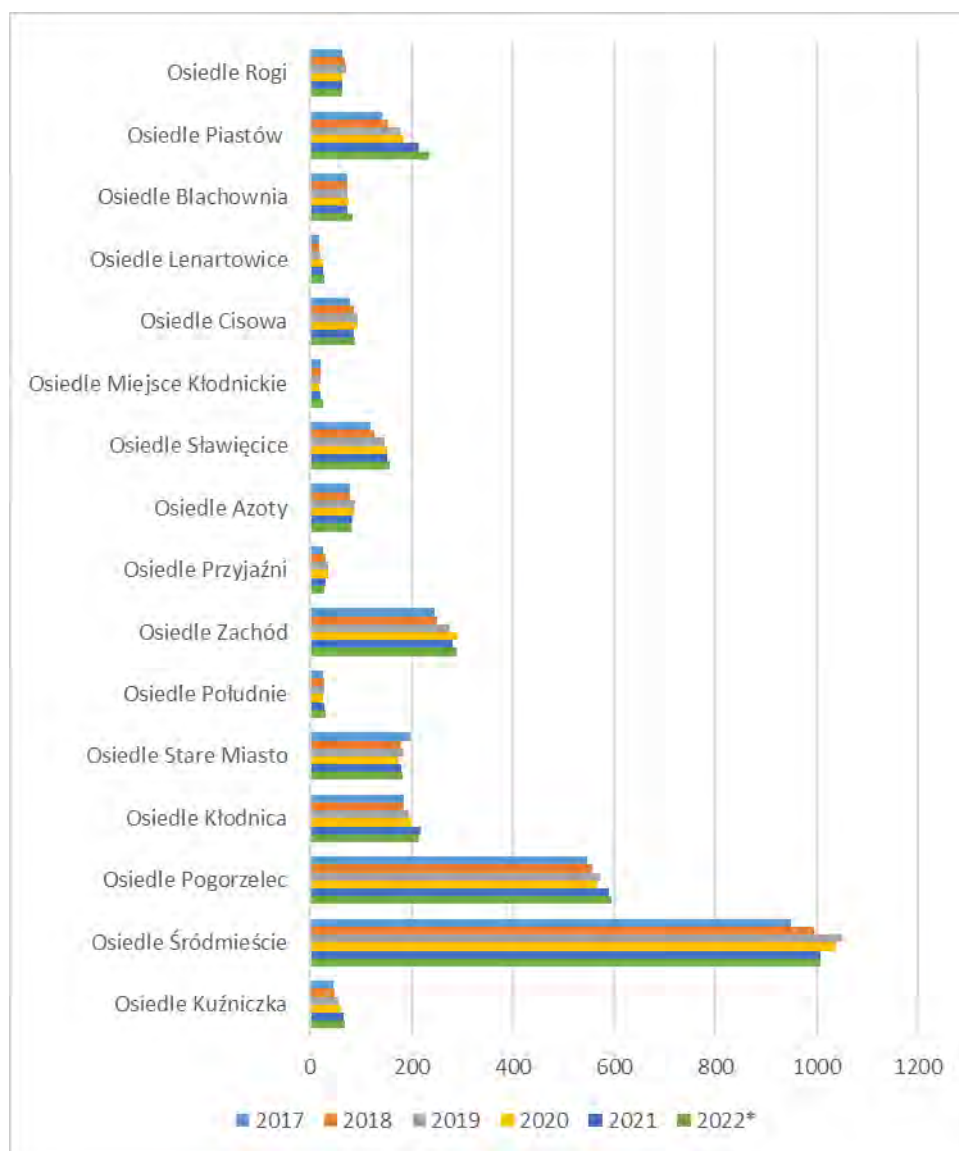
Ryc. 14. Ludność Gminy Kędzierzyn-Koźle w wieku 60-79 lat wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

W przypadku analizy rozkładu ludności w wieku lat 80 i więcej na osiedla zwrócić należy uwagę na inne rozmieszczenie ludności. Najliczniejsza grupa sędziwych seniorów – w wieku lat 80 i więcej zamieszkuje na osiedlu Śródmieście. To osiedle zdecydowanie wyróżnia się na tle innych osiedli. Kolejnym osiedlem, zamieszkanym przez dużą grupę sędziwych seniorów jest osiedle Pogorzelec, a następnie osiedla Zachód, Piastów i Kłodnica (ryc. 15.). Spadek ludności w wieku lat 80 i więcej w roku 2022, w porównaniu do roku 2017, nastąpił tylko na

osiedlu Stare Miasto. Największy procentowo przyrost sędziwych seniorów miał miejsce na osiedlach Piastów, Lenartowice i Kuźniczka.

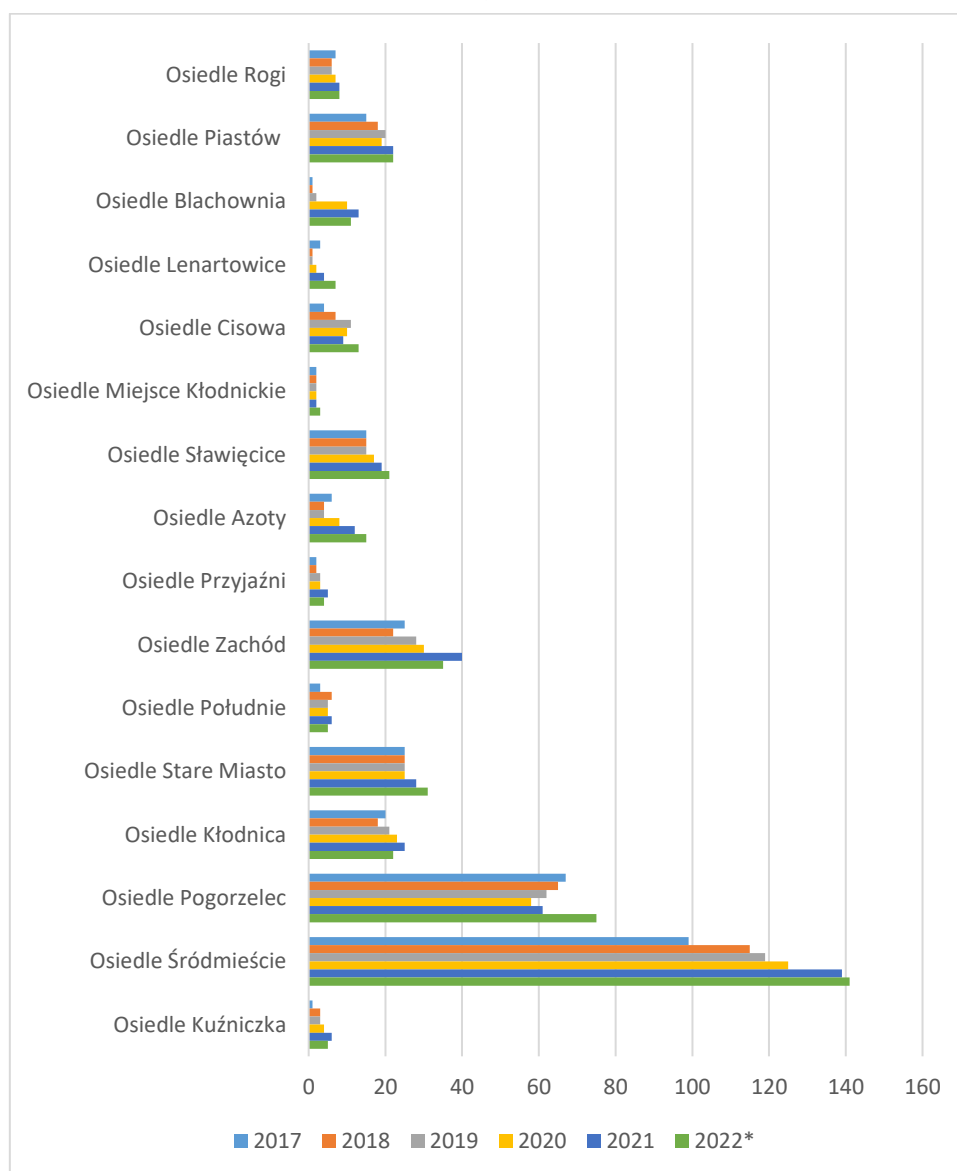

Ryc. 15. Ludność Gminy Kędzierzyn-Koźle w wieku 80 lat i więcej wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

W przypadku ludności w wieku 90 lat i więcej najczęściej osób zamieszkuje również na osiedlu Śródmieście, a następnie na osiedlu Pogorzelec (ryc. 16.). W roku 2022, w porównaniu do roku 2017, przyrost ludności najstarszej dotyczył wszystkich osiedli. Największy procentowo przyrost miał miejsce na osiedlach Blachownia, Kuźniczka, Ciszowa, Azoty, Lenartowice i Przyjaźni.

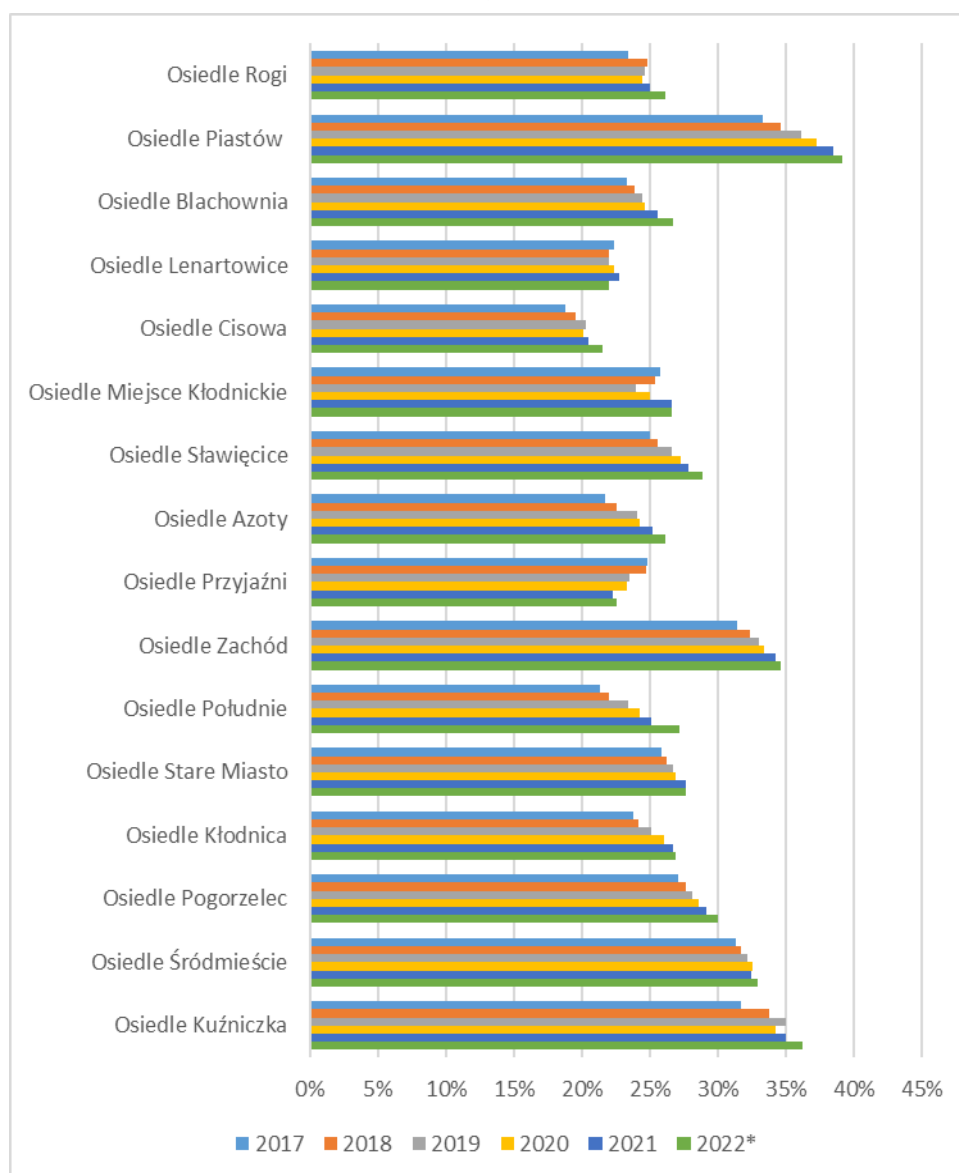

Ryc. 16. Ludność Gminy Kędzierzyn-Koźle w wieku 90 lat i więcej wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Udział ludności w wieku lat 60 i więcej w ogólnej liczbie ludności zameldowanej na pobyt stały w Gminie Kędzierzyn-Koźle na dzień 31 października 2022 roku wyniósł 31,2%. Od roku 2017 odnotowywany jest systematyczny wzrost udziału seniorów w ogólnej liczbie ludności – w roku 2017 udział ten wyniósł 28,1%. Na przestrzeni lat 2017-2022 spadek udziału seniorów w ogólnej liczbie mieszkańców dotyczył tylko osiedla Przyjaźni. Udział seniorów najbardziej zwiększył się na osiedlach Piastów, Południe, Kuźniczka i Azoty.

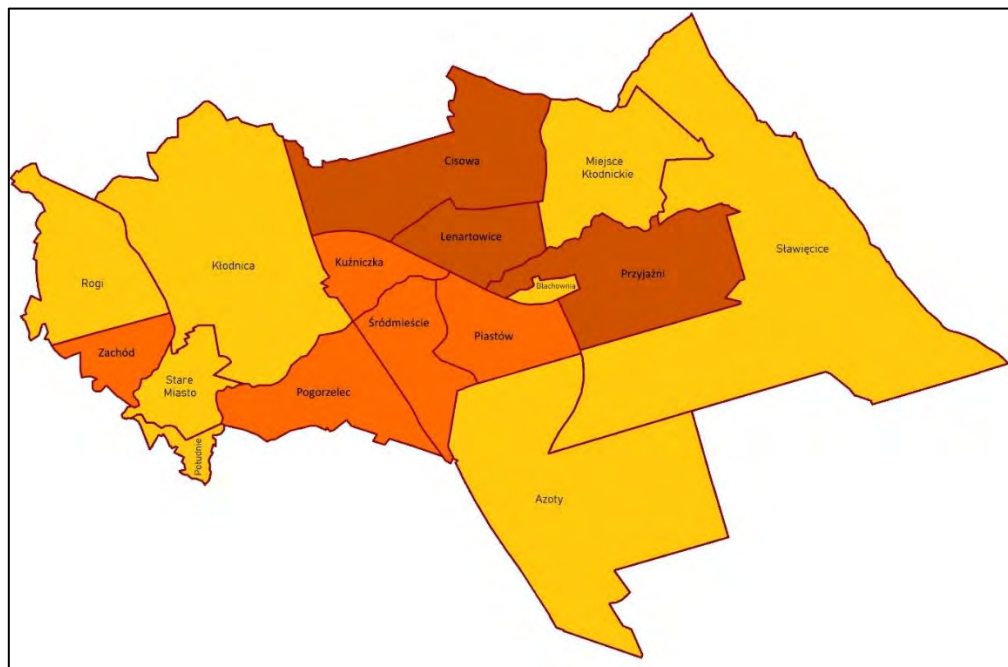
Ryc. 17. Udział ludności w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w Gminie Kędzierzyn-Koźle wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Najstarsze demograficznie osiedla, a więc osiedla o największym udziale seniorów – 30,0% i więcej – to osiedla: Piastów, Kuźniczka, Zachód, Pogorzelec i Śródmieście (ryc. 18.). Na osiedlu Piastów seniorzy, na dzień 31 października 2022 roku stanowili 39,1% mieszkańców. Na osiedlu Kuźniczka udział seniorów wyniósł 36,2%, na osiedlu Zachód – 34,6%, w Śródmieściu – 32,9%, na Pogorzlecu – 30,0%. Zwrócić należy uwagę, że najstarsze demograficznie osiedla położone są generalnie blisko siebie, stąd konieczność podejmowania na tym terenie działań

na rzecz seniorów. Najmłodsze demograficznie – o udziale seniorów mniejszym niż 23% – są osiedla Przyjaźni, Lenartowice i Cisowa.

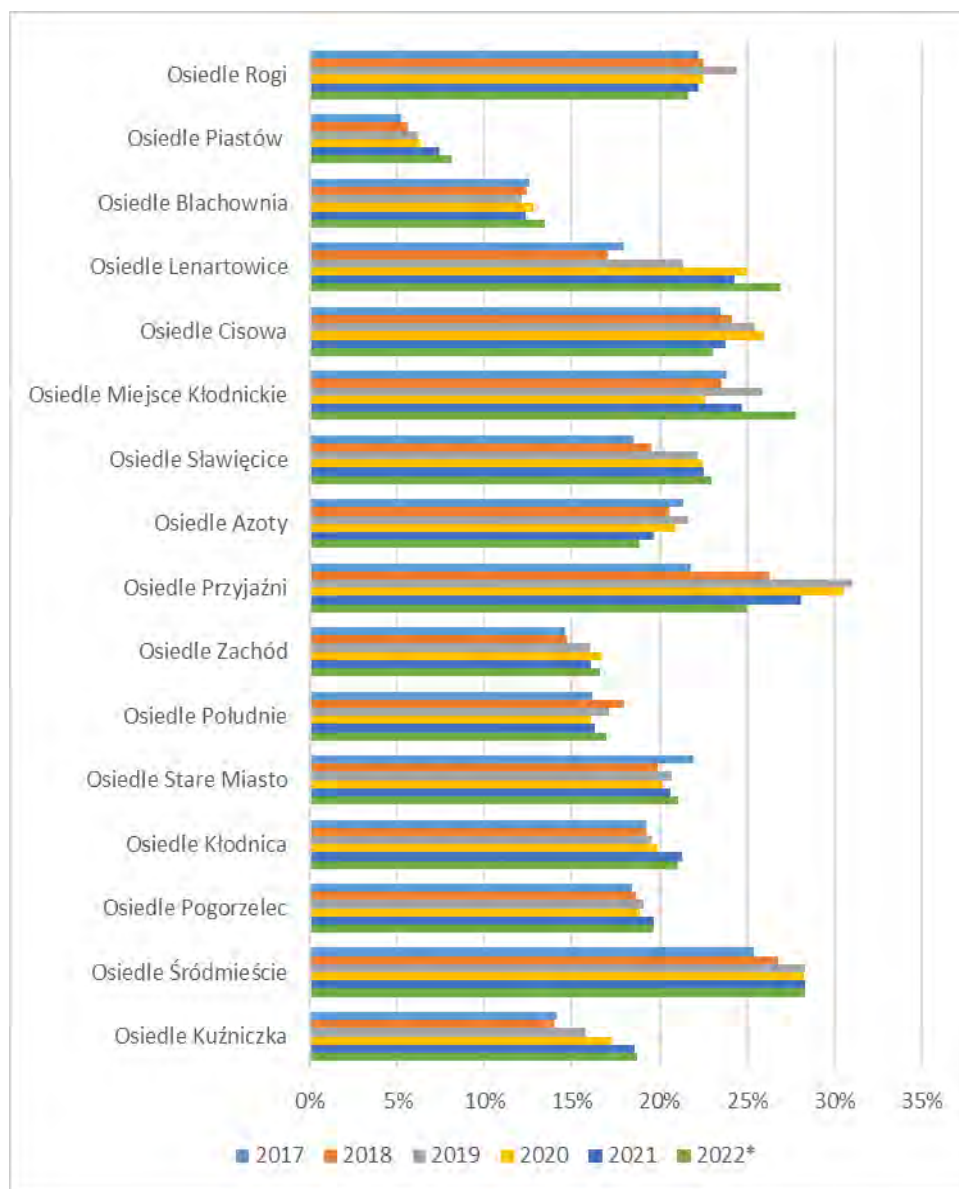
Osiedla na których udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie osób zameldowanych na pobyt stały wynosi 30,0% i więcej

Osiedla na których udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie osób zameldowanych na pobyt stały wynosi 23,0% i mniej

Ryc. 18. Osiedla najstarsze i najmłodsze demograficznie w Gminie Kędzierzyn-Koźle według danych na 31.10.2022 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Gdy spojrzymy na udział najstarszych seniorów – w wieku 80 lat i więcej – w ogólnej liczbie seniorów zameldowanych na pobyt stały wskazać należy, że w roku 2022 udział ten w Gminie Kędzierzyn-Koźle wyniósł 19,4% i od roku 2017 systematycznie rośnie. W roku 2017 udział ten wyniósł 17,6%. Największy udział najstarszych seniorów w ogólnej liczbie seniorów – 25,0% i więcej – dotyczy osiedli Lenartowice, Miejsce Kłodnickie, Przyjaźni i Śródmieście. Najmniejszy udział najstarszych seniorów – 15,0% i mniej – dotyczy osiedli Błachownia i Piastów. Na osiedlu Piastów udział seniorów w ogólnej liczbie ludności jest bardzo duży – wynosi aż 39,1%, zaś udział najstarszych seniorów w ogólnej liczbie seniorów jest najmniejszy wśród wszystkich osiedli i wynosi zaledwie 8,1%. Udział ten jednak będzie się systematycznie zwiększał w związku z dużym udziałem młodszych seniorów w ogólnej liczbie mieszkańców osiedla.

Ryc. 19. Udział ludności w wieku 80 lat i więcej w ludności w wieku 60 lat i więcej w Gminie Kędzierzyn-Koźle wg osiedli

* Dane na 31.10.2022.

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Podsumowując wskazać należy, że seniorzy stanowią znaczącą kategorię mieszkańców Gminy Kędzierzyn-Koźle, a proces starzenia się społeczności Gminy jest bardziej zaawansowany niż proces starzenia społeczeństwa polskiego. Starzenie się społeczności Gminy jest mocno zauważalne w części osiedli, których znaczna część mieszkańców to seniorzy.

1.2. Analiza aktywności osób starszych w Gminie Kędzierzyn-Koźle

Seniorzy, podobnie jak pozostali członkowie społeczności Gminy Kędzierzyn-Koźle, realizują swoją aktywność w różnych obszarach życia społecznego, w tym korzystając z oferty instytucji miejskich oraz organizacji pozarządowych.

Podkreślić jednocześnie należy, że seniorzy, szczególnie w młodszej kategorii wiekowej 60-69 lat, często pozostają osobami aktywnymi zawodowo. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku prezentują aktywność zawodową tylko dla poziomu województw. Dane dla województwa opolskiego wskazują, że pracuje 12,9% osób w wieku poprodukcyjnym, w tym 14,8% mężczyzn i 11,9% kobiet. Można przyjąć, że sytuacja dla Gminy Kędzierzyn-Koźle wygląda podobnie. Seniorzy, a szczególnie seniorki, często angażują się również w pracę o charakterze niezarobkowym, np. wsparcie dzieci w opiece nad wnukami.

Szczegółowe, pełne, ilościowe określenie zakresu aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej czy sportowej seniorów nie jest możliwe, ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących zaangażowania seniorów w tych sferach. Jednocześnie informacje dotyczące korzystania przez seniorów z oferty instytucji publicznych oraz zaangażowania w działalność i udział w ofercie organizacji pozarządowych pozwalają na oszacowanie zakresu aktywności osób starszych i przedstawienie głównych obszarów tej aktywności, realizowanych przez starszych mieszkańców Gminy.

Sfera aktywności społecznej seniorów obejmuje przede wszystkim:

- Działalność w Miejskiej Radzie Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu, skupiającej przedstawicieli organizacji działających na rzecz seniorów oraz delegatów samych seniorów;
- Zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych, w szczególności o charakterze *stricte* senioralnym, jak: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu, Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Koźlu, ale także prowadzących działalność w obszarze kultury i tradycji, jak: Stowarzyszenie Kresowian, Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca „Komes” oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru „Echo Kresów”. Osoby starsze angażują się także w działalność instytucji pomocowych, szczególnie Caritas;

- Aktywność o charakterze samopomocowym i wspierającym, realizowaną w kręgach sąsiedzkich oraz w ramach organizacji pozarządowych;
- Aktywność o charakterze wolontariackim.

Aktywność kulturalna seniorów realizowana jest głównie poprzez:

- Realizację działań w sferze kultury, tradycji i kultury kresowej, kultywowania tradycji i folkloru w ramach organizacji pozarządowych, przede wszystkim: Stowarzyszenia Kresowian, Stowarzyszenia Zespół Pieśni i Tańca „Komes” oraz Stowarzyszenia Przyjaciół Chóru „Echo Kresów”;
- Udział w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez organizacje pozarządowe oraz instytucje publiczne, szczególnie Miejski Ośrodek Kultury i Miejską Bibliotekę Publiczną;
- Udział w zajęciach z zakresu kultury oferowanych przez Miejski Ośrodek Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną oraz organizacje pozarządowe;
- Aktywność literacką i dziennikarską;
- Korzystanie z oferty domów dziennego pobytu;
- Korzystanie z oferty kin w Kędzierzynie-Koźlu oraz z oferty wyjazdów do instytucji kultury realizowanych przez organizacje pozarządowe;
- Korzystanie z oferty czytelniczej Miejskiej Biblioteki Publicznej;
- Udział w imprezach okolicznościowych dla seniorów.

Sfera aktywności edukacyjnej seniorów obejmuje w szczególności:

- Udział w zajęciach edukacyjnych w ramach uniwersytetów trzeciego wieku;
- Udział w zajęciach edukacyjnych oferowanych przez Miejski Ośrodek Kultury i Miejską Bibliotekę Publiczną;
- Udział w zajęciach edukacyjnych w domach dziennego pobytu.

Aktywność sportowa i rekreacyjna seniorów realizowana jest między innymi poprzez:

- Udział w zajęciach sportowych i rekreacyjnych, wyjazdach turystycznych oraz wczasach oferowanych przez uniwersytety trzeciego wieku oraz inne organizacje pozarządowe;
- Udział w zajęciach sportowych oferowanych przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji;
- Udział w zajęciach rekreacyjnych i usprawniających w domach dziennego pobytu;

- Aktywność sportową i rekreacyjną realizowaną indywidualnie w parkach, na terenach zielonych i siłowniach na świeżym powietrzu.

Seniorzy aktywnie korzystają z oferty Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Kędzierzynie-Koźlu. MOSiR prowadzi działania w ramach programu Aktywny Senior, które są dedykowane osobom 55+. W roku 2021 w ramach programu z oferty pilates i aqua fitness korzystały tygodniowo 84 osoby, w roku 2022 z zajęć aqua fitness korzystało 80 osób tygodniowo, a z pilates 10 osób. Seniorzy korzystają z pozostałej oferty MOSiR w ramach biletów ulgowych, jednak MOSiR nie prowadzi rejestracji wg PESEL czy deklaracji wieku, stąd nie ma możliwości dokładnego zliczenia aktywności seniorów.

Seniorzy korzystają także z oferty Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kędzierzynie-Koźlu. W 2021 roku ogólna liczba seniorów, która skorzystała z MBP to 2 492 osoby, w 2022 roku to 2686 osób, natomiast zapisani czytelnicy w 2021 roku to 1 559 osób, w 2022 roku 1 517 osób. Seniorzy stanowią znaczący odsetek ogółu czytelników, w 2021 roku stanowili 21,9% czytelników, w roku 2022 – 21,7% (tabela 1.). Seniorzy oprócz korzystania z księgozbioru biorą udział w różnych aktywnościach w MBP. Liczba odbiorców działań MBP została zestawiona w tabeli 2.

Tabela 1. Seniorzy korzystający z oferty Miejskiej Biblioteki Publicznej

Odbiorcy działań MBP	2019	2020	2021	2022*
Szacunkowa liczba osób w wieku lat 60 i więcej będąca odbiorcami działań MBP	2028	1070	2492	2686
Liczba czytelników w wieku 60 lat i więcej	1786	1616	1559	1517
Liczba czytelników ogółem	9618	7644	7104	6989

* Za okres 01.01.2022-31.10.2022 r.

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu

Tabela 2. Działania dla seniorów i działania, w których biorą udział seniorzy realizowane przez MBP

Działania	Liczba odbiorców działań w wieku 60 lat i więcej			
	2019	2020	2021	2022*
Spotkanie Literatów Kozielskich	–	–	15	–
Komputerowa Akademia Seniora	76	56	39	61
Kreatywna 10 – zajęcia rękodzielnicze	–	–	25	45
Wystawy	1006	601	934	1650
Spotkania autorskie	477	131	294	454
Warsztaty ekologiczne	159	95	49	226
Dyskusyjny Klub Książki	56	17	31	53
Kolędowanie z biblioteką	79	–	–	–
Koncert w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa Stanisław Moniuszko	25	–	–	–
Salon muzyki i literatury	76	38	–	–
Ławeczka zaczytanych	74	–	–	–
Wystawa fotografii pt. „Powróćmy jak za dawnych lat – Jesienna Metamorfoza Seniora” przygotowana przez Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Potrzebującym „Trampolina” oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu	–	120	120	–
„Książka na receptę”	–	68	–	–
Spektakl uliczny pt. „Kamienny”	–	–	38	–
Dni seniora	–	–	–	100
Seniorzy we wspólnocie	–	–	–	97

* Za okres 01.01.2022-31.10.2022 r.

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu

Seniorzy realizują różne aktywności w ramach domów dziennego pobytu – o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i sportowo-rekreacyjnym. Rodzaje działań oraz liczbę uczestników zestawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Aktywność edukacyjna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna realizowana w ramach domów dziennego pobytu

Rodzaj działań	Liczba spotkań/wydarzeń				Średnia liczba uczestników jednego wydarzenia			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Wycieczki (w tym wycieczki rowerowe)	17	7	23	33	159	45	15	20
Warsztaty kulinarne, degustacje	305	77	116	152	140	103	12	13
Zajęcia manualne	521	319	457	711	64	52	9	11
Zabawy taneczne Spotkania integracyjne	23 132	43	55	84	185 136	118	26	24
Konkursy, quizy Gry towarzyskie	139 396	185	258	144	100 56	83	12	13
Dyskusyjny Klub Seniora	140	103	72	55	85	54	10	10
Prelekcje Wykłady	138 59	63	74	103	117	83	11	14
Wydarzenia kulturalne: koncerty (np. opera, operetka), teatr, kino, wystawy, wernisaże	20	8	13	35	109	39	12	22
Filmowy Klub Seniora	38	38	33	21	53	42	5	9
Zajęcia sportowe i usprawniające	408	210	240	266	78	50	11	10
Zajęcia muzyczne (taniec, śpiew, muzykoterapia)	140	132	153	119	118	71	10	11
Wydarzenia o charakterze religijnym Katechezy	5 68	18	8	15	576 87	93	9	50
Spotkania z psychologiem, terapeutą, itp.	-	2	2	3	-	10	2	27
Inne	508	409	366	503	98	173	28	17

Źródło: Sprawozdania z realizacji zadań domów dziennego pobytu za lata 2019-2022.

Seniorzy realizują aktywności w ramach wielu organizacji pozarządowych, zarówno o charakterze senioralnym, jak i zajmujących się innymi aktywnościami. Liczba osób starszych aktywnych w ramach organizacji pozarządowych została przedstawiona w tabeli 4.

Tabela 4. Szacunkowa liczba seniorów aktywna w ramach działań organizacji pozarządowych

Organizacja	2019	2020	2021	2022*
Uniwersytet Trzeciego Wieku Al. Jana Pawła II 27 Kędzierzyn-Koźle	340	320	316	255
Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów oddział Koźle	1933**	218	864**	1053**

* Za okres 01.01.2022-31.10.2022 r.

** Suma uczestników we wszystkich działaniach, te same osoby mogły brać udział w kilku działaniach

Seniorzy chętnie biorą udział w różnorodnych imprezach okolicznościowych organizowanych zarówno przez instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe. W 2018 roku odbyły się 22 takie imprezy, w których wzięło udział 2 011 osób, a w 2019 roku odbyło się 21 imprez dla 1 936 osób. W 2020 roku, w związku z sytuacją epidemiologiczną w kraju, liczba zorganizowanych imprez była znacząco mniejsza – zaledwie 11. Udział w nich wzięło jedynie 985 osób. Natomiast w roku 2021, pomimo sytuacji epidemiologicznej w kraju, imprez takich zorganizowano 51, a udział w nich wzięło 3 493 osób. Widać więc znaczący wzrost zarówno samej liczby imprez, jak i korzystających. Może to wynikać ze znaczącej potrzeby odnowienia kontaktów po okresie zamknięcia wywołanym pandemią Covid-19.

Zespół zaprezentowanych aktywności seniorów pozwala na wskazanie na aktywność seniorów w sferze społecznej, kulturalnej, edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej. Nie oznacza to jednak, że wszystkie osoby starsze są aktywne i korzystają z przedstawionych możliwości działania. Często aktywni seniorzy korzystają jednocześnie z oferty różnych instytucji i organizacji, a inni pozostają bierni. Jednym z powodów bierności może być brak zainteresowania ofertą instytucji publicznych i organizacji z uwagi na samoizolację części seniorów, czy wykluczenie informacyjne i cyfrowe osób starszych. Istotą działań prowadzonych na rzecz seniorów powinno więc być z jednej strony stwarzanie możliwości realizacji różnych aktywności, z drugiej zaś zachęcanie do ich podjęcia. Istotną kwestią jest upowszechnienie wiedzy wśród seniorów dotyczącej możliwości aktywizacji społecznej, kulturalnej, edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej.

1.3. Analiza funkcjonowania instytucji i organizacji działających na rzecz seniorów

1.3.1. Instytucje pomocy społecznej

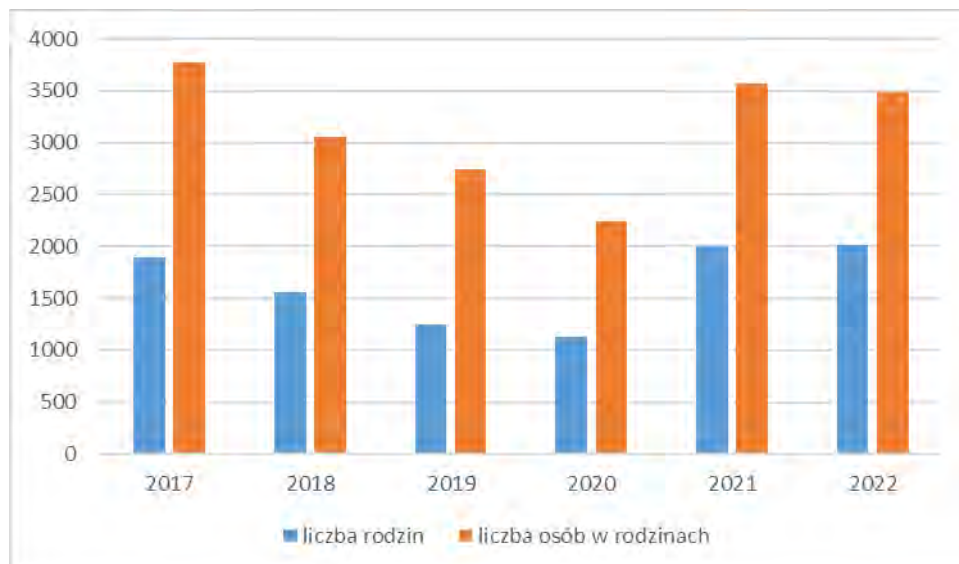
Kluczową instytucją zapewniającą wsparcie w przypadku występowania trudnych sytuacji życiowych mieszkańcom Gminy Kędzierzyn-Koźle jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Kędzierzynie-Koźlu przy ul. Mikołaja Reja 2a. Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej nakierowane są również na wszechstronne wsparcie osób starszych. W MOPS działa Gminne Centrum Seniora (GCS), którego celem jest wzrost jakości życia seniorów oraz innych mieszkańców. GCS ma za zadanie inspirowanie, wspieranie i koordynowanie działań na rzecz seniorów wszystkich podmiotów działających w społeczności lokalnej. Do głównych zadań należy prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, wspierającym, integrującym oraz inicjującym działania na rzecz osób w wieku senioralnym na terenie Kędzierzyna-Koźla. Do celów działania Centrum należą:

- Budowanie i rozwój sprzyjającego otoczenia infrastrukturalnego, instytucjonalnego i partnerskiego dla prowadzenia szeroko pojętej polityki senioralnej;
- Aktywizacja seniorów i niwelowanie barier;
- Rozwijanie kompetencji seniorów;
- Inicjowanie i integrowanie działań na rzecz seniorów, mieszkańców i podmiotów realizujących działania na ich rzecz, poprzez pełne wykorzystanie rozproszonych zasobów w tym obszarze;
- Podnoszenie i standaryzacja poziomu ofert adresowanych do seniorów;
- Wspieranie organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się;
- Niwelowanie stereotypów i budowanie pozytywnego wizerunku seniorów;
- Tworzenie więzi i budowanie dialogu międzypokoleniowego;
- Rozwój wolontariatu i działalności mentorskiej, w tym międzypokoleniowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje kompleksowe usługi wsparcia i pomocy na rzecz seniorów niezależnie od ich kondycji finansowej, indywidualnie rozpatrując sytuację osobistą seniora, jego potrzeby i możliwości ich realizacji.

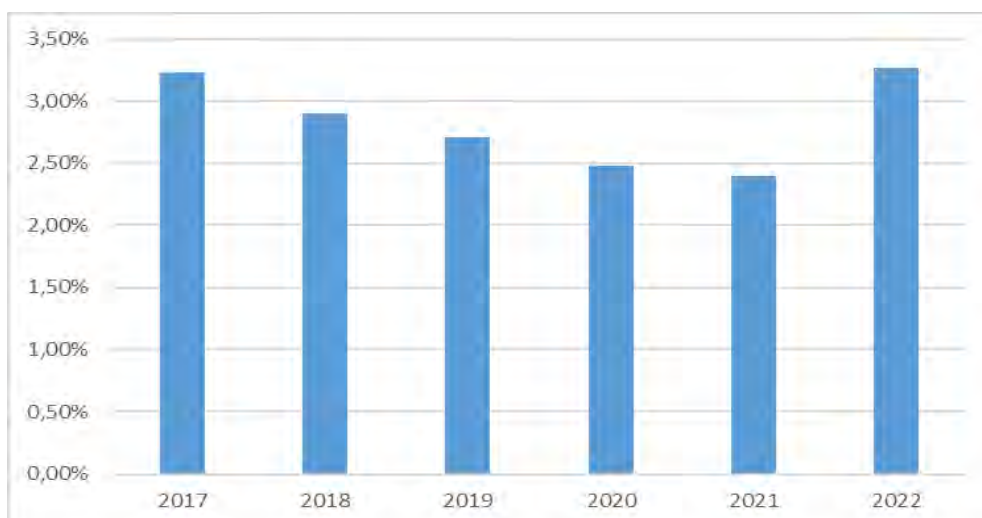
W 2022 roku z pomocy i wsparcia MOPS skorzystało 2 010 rodzin, łącznie liczących 3 486 osób. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej malała w latach 2017-2020, natomiast w roku 2021 wzrosła i w 2022 roku utrzymywała się na podobnym poziomie (ryc.

20.). Wiązać się to może z problemami społecznymi i gospodarczymi wywołanymi przez pandemię Covid-19 i wojnę w Ukrainie.

Ryc. 20. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

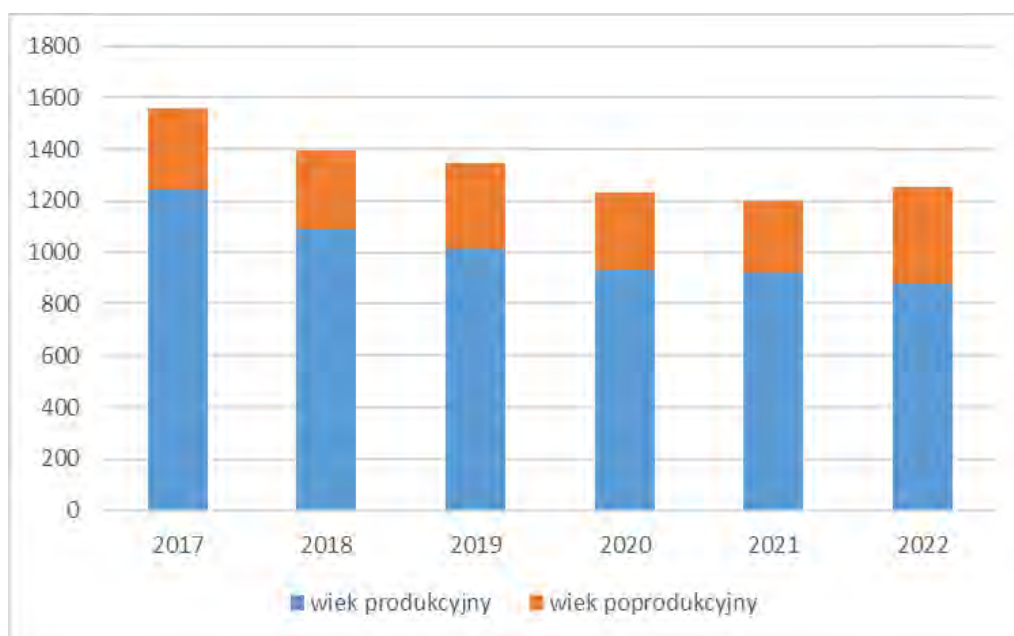
Wskaźnik deprivacji lokalnej, wskazujący na liczbę pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców, w 2022 roku wyniósł 3,27 i wzrósł znacząco w porównaniu z rokiem 2021. Zwrócić należy uwagę, że wskaźnik deprivacji malał w latach 2017-2021, natomiast w 2022 roku wzrósł.

Ryc. 21. Wskaźnik deprivacji lokalnej
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

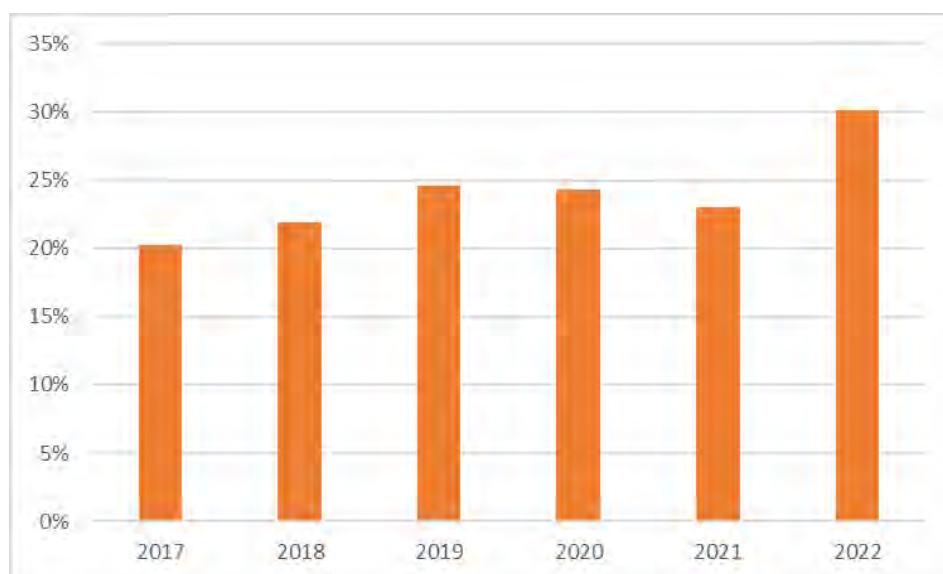
Świadczenia z pomocy społecznej kierowane są przede wszystkim do osób o niskich dochodach – nieprzekraczających kryterium dochodowego, w 2022 roku wynoszącego 776 zł dla osoby samotnej i 600 zł dla osoby w rodzinie. Osoby, których dochody przekraczają kryterium mają możliwość uzyskania świadczeń, ale w ograniczonym zakresie. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej od 2017 do 2021 roku spadała, zaś w 2022 roku wzrosła (ryc. 22.). Zwrócić należy uwagę, że od 1 stycznia 2022 roku wzrosły kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej – dla osoby samotnej z 701 zł do 776 zł, zaś dla osoby w rodzinie z 528 zł do 600 zł. To spowodowało napływ nowych osób uprawnionych do świadczeń z pomocy społecznej.

Wzrost osób korzystających z pomocy społecznej dotyczył przede wszystkim osób w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wzrosła z 277 osób w 2021 roku do 379 w 2022 roku. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej rósł w latach 2017-2019, następnie malował do roku 2021 i znacząco wzrósł w 2022 roku, kiedy to osiągnął poziom 30,2% (ryc. 23.).

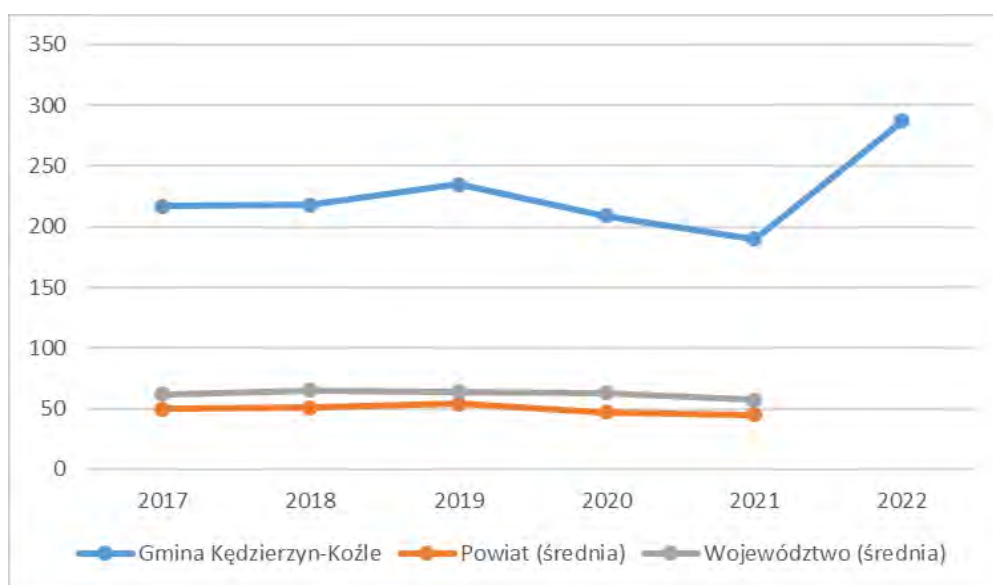
Ryc. 22. Liczba osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym pobierających świadczenia z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Ryc. 23. Udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

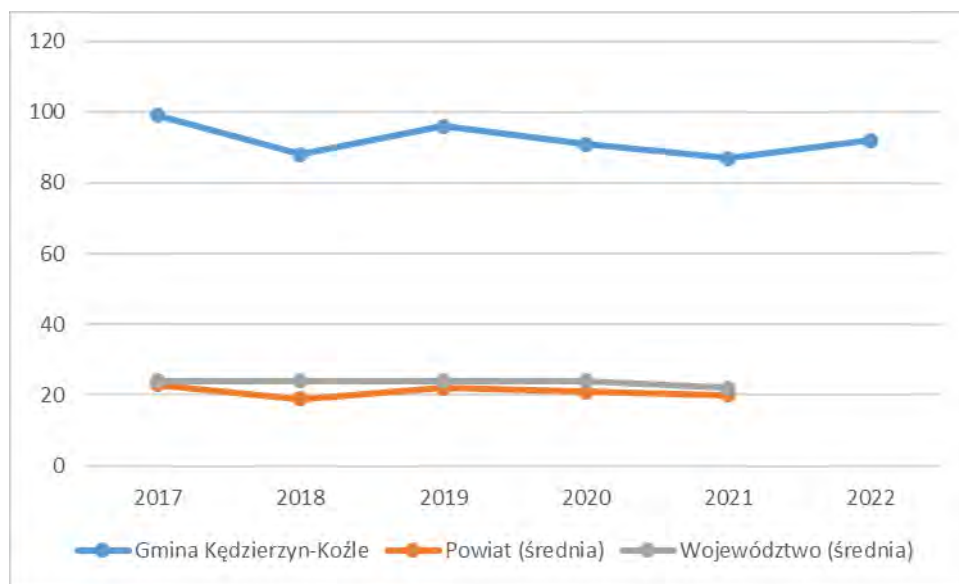
Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Gminie Kędzierzyn-Koźle jest znacznie wyższa od średniej dla powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego i województwa opolskiego (ryc. 24 i 25.). Wskazać więc należy, że zapotrzebowanie na pomoc społeczną dla seniorów jest w Gminie Kędzierzyn-Koźle znacząco większe niż średnio w powiecie, czy w województwie.

Ryc. 24. Liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej

* Brak danych za rok 2022 dla powiatu i województwa opolskiego

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

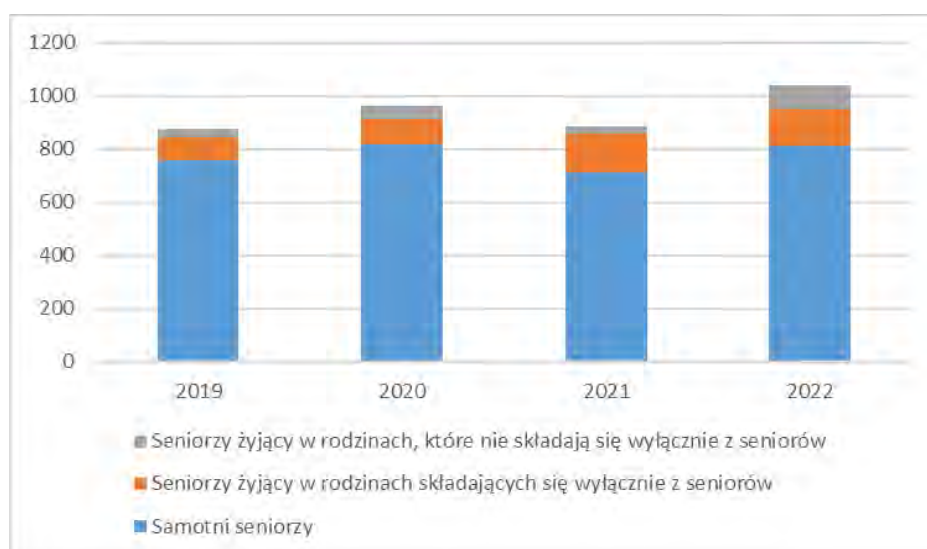

Ryc. 25. Liczba mężczyzn w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej

* Brak danych za rok 2022 dla powiatu i województwa opolskiego

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

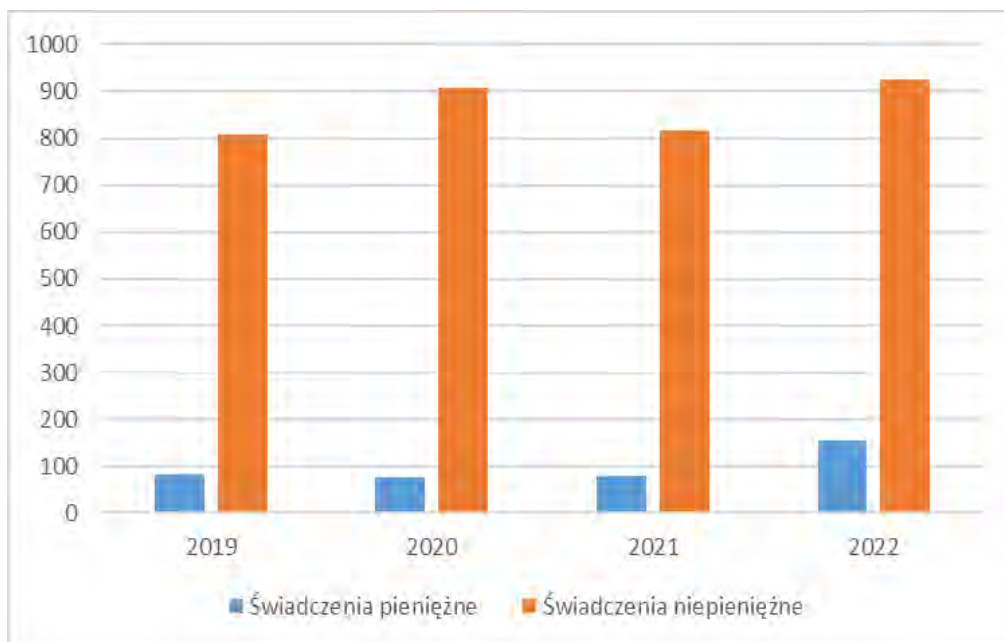
Ze świadczeń z pomocy społecznej korzystają głównie samotni seniorzy – w 2022 roku stanowili oni 78,1% wszystkich osób powyżej 60 roku życia, którzy korzystali z pomocy społecznej (ryc. 26.). Udział samotnych seniorów w ogólnej liczbie osób starszych korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach zmalał – z 86,4% w 2019 roku. Wynika z tego, że również osoby starsze w rodzinach – szczególnie w rodzinach składających się wyłącznie z seniorów – potrzebują pomocy i wsparcia.

Ryc. 26. Seniorzy korzystający ze świadczeń pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Seniorzy korzystają przede wszystkim ze świadczeń niepieniężnych – wsparcia rzeczowego, posiłków oraz usług, w tym pobytów w ośrodkach wsparcia. Podkreślić jednak należy, że w 2022 roku znacznie wzrosła liczba seniorów korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, co wskazuje na rosnący poziom ubóstwa wśród osób starszych.

Ryc. 27. Liczba osób w wieku 60 lat i więcej, którym przyznano świadczenia
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Jedną z kluczowych form wsparcia pieniężnego jest stała pomoc finansowa przyznawana osobom niezdolnym do pracy z powodu niepełnosprawności i wieku, nieprzekraczającym kryterium dochodowego pomocy społecznej. Z zasiłku stałego, korzystają seniorzy, którzy nie mają uprawnień do własnych świadczeń emerytalnych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dodatkowo seniorzy korzystają z zasiłków okresowych, przyznawanych w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobom nieprzekraczającym kryterium dochodowego, a także zasiłków celowych, na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej oraz – w szczególnie uzasadnionych przypadkach – ze specjalnych zasiłków celowych.

Poza świadczeniami pieniężnymi osoby starsze korzystają najczęściej z różnych form pomocy związanej z ich ograniczeniami i trudnościami z wykonywaniem codziennych

czynności życiowych. Wsparcie takie może być im udzielane w miejscu zamieszkania w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w ośrodkach wsparcia dziennego oraz domach pomocy społecznej w trybie całodobowej opieki.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu potrzeb życiowych, a więc pomoc w codziennych zajęciach, jak zakupy, wynoszenie śmieci, bieżące sprzątanie, gotowanie bądź donoszenie obiadów z domów dziennego pobytu, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, podtrzymanie człowieka starszego w jego samodzielności i sprawności, opiekę higieniczną oraz pielęgnacyjną, jak mycie, kąpanie, ubieranie, przestanie łóżka, zmiana bielizny pościelowej, zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, karmienie, w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem i współpracę z rodziną. Usługi opiekuńcze, w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczone są również osobom z zaburzeniami psychicznymi. Usługi opiekuńcze dedykowane są nie tylko seniorom, mogą z nich korzystać również inne osoby, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych, a są jej pozbawione, jednak korzystają z nich głównie osoby starsze. Podkreślić należy, że usługi opiekuńcze są realizowane również, gdy zachodzi taka konieczność, popołudniami oraz w weekendy, co zwiększa dostępność do opieki dla osób starszych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje usługi opiekuńcze w ramach zadań własnych, ale również usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dofinansowane z Programu „Opieka 75+”. Świadczy również opiekę wytchnieniową dla rodzin opiekujących się osobami zależnymi. W 2021 roku, uchwałą Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 25 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Opieki Wytchnieniowej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2021-2023, został wdrożony Program Rozwoju Opieki Wytchnieniowej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2021-2023. Program ten, przewiduje również rozwój działań na rzecz zapewnienia usług „pogotowia opiekuńczego” dla opiekunów niesamodzielnych seniorów.

W ramach systemu świadczeń rodzinnych seniorzy korzystać mogą z zasiłku pielęgnacyjnego. Liczbę osób w wieku 60 lat i więcej korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej zestawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Liczba osób w wieku 60 lat i więcej, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej i świadczenia rodzinne

Świadczenia	2019	2020	2021	2022
Zasiłek stały	91	86	82	88
Zasiłek okresowy	77	78	76	80
Zasiłek celowy	99	93	81	49
Zasiłek celowy specjalny	17	15	12	2
Posiłek	81	86	93	82
Schronienie	9	10	8	15
Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	193	179	166	167
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	0	9	14	9
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	20	13	12	10
Poradnictwo specjalistyczne	1	1	-	-
Interwencja kryzysowa	-	-	1	3
Odpłatność gminy za pobyt w DPS	133	92	82	85
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku 60+	61	55	48	36
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat	5	2	1	3

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Ważnym elementem działań na rzecz wsparcia seniorów w ich środowisku są domy dziennego pobytu (DDP), a więc środowiskowe ośrodki wsparcia, przeznaczone dla osób samotnych lub osób w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. Celem działania domów jest pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, wsparcie

w samodzielnym egzystowaniu w środowisku lokalnym, a także organizacja czasu wolnego podopiecznych. Ośrodki wsparcia funkcjonujące w ramach struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu świadczą także pomoc niekonwencjonalną służącą utrzymaniu osoby w wieku senioralnym w jej naturalnym środowisku.

Na terenie Gminy funkcjonuje aż 5 domów dziennego pobytu. Placówki przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Domy Dziennego Pobytu w Gminie Kędzierzyn-Koźle

Dom dziennego pobytu	Fotografia
<p>Dom Dziennego Pobytu Nr 1 „Pod Brzozą”</p> <p>Dom Dziennego Pobytu Nr 1 „Pod Brzozą” jest najstarszym ośrodkiem wsparcia działającym przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu. Powstał w listopadzie 1980 roku. Znajduje się na osiedlu Śródmieście przy ul. Powstańców 26.</p>	
<p>Dom Dziennego Pobytu Nr 2 „Magnolia”</p> <p>Dom Dziennego Pobytu Nr 2 „Magnolia” położony jest na osiedlu Stare Miasto, przy ul. Grzegorza Piramowicza 27. Powstał w budynku byłego żłobka w listopadzie 1991 roku. W placówce mieści się siedziba Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, oddział Koźle.</p>	
<p>Dom Dziennego Pobytu Nr 3 „Radość”</p> <p>Dom Dziennego Pobytu Nr 3 „Radość” mieści się na osiedlu Azoty przy ul. Grabskiego 6. Obiekt został otwarty w 1992 roku w siedzibie dawnego żłobka. Od lutego 2017 roku w ramach domu został uruchomiony Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób z Zespołem Otępiennym (OWD). W budynku Domu Dziennego Pobytu Nr 3 „Radość” ma również siedzibę Filia nr 13 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kędzierzynie-Koźlu.</p>	

<p>Dom Dziennego Pobytu Nr 4 „Wrzos”</p> <p>Dom Dziennego Pobytu Nr 4 „Wrzos” mieści się na parterze, w budynku Żłobka Nr 10 w Kędzierzynie-Koźlu, na osiedlu Piastów, przy ul. Kazimierza Wielkiego 6. Rozpoczął działalność w listopadzie 1998 roku.</p>	
<p>Dom Dziennego Pobytu Nr 5 „Nasz Dom”</p> <p>Dom Dziennego Pobytu Nr 5 „Nasz Dom” jest umiejscowiony w centralnej części osiedla Pogorzelec, przy ul. Tadeusza Kościuszki 43b. Swoją działalność rozpoczął w listopadzie 2003 roku, jest więc najmłodszym domem w mieście.</p>	

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu za 2021 rok, Kędzierzyn-Koźle 2022.

Domy zapewniają 485 miejsc, korzystać z nich mogą nie tylko seniorzy, jednakże dane MOPS wskazują, że tylko około 7-8% pensjonariuszy to osoby poniżej 60 roku życia. Najwięcej osób korzystających znajduje się w wieku 71-80 lat, a następnie 81-90 lat, co świadczy o dużej potrzebie funkcjonowania opieki i wsparcia dla seniorów, szczególnie tych w starszym wieku. Zapotrzebowanie na usługi DDP jest większe niż dostępna oferta, szczególnym zainteresowaniem cieszy się możliwość korzystania z tanich i smaczków posiłków.

Podkreślić należy, że wszystkie domy prowadzą bardzo szerokie działania na rzecz organizacji czasu wolnego seniorów i zapewniania różnorodnej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej. Współpracują z instytucjami publicznymi i firmami prywatnymi, zapewniając mieszkańcom możliwość udziału w działaniach i konkursach organizowanych przez inne podmioty. Realizują również projekty z zakresu międzypokoleniowej integracji współdziałając przy ich realizacji ze świetlicami, przedszkolami i szkołami z terenu Gminy. Udział seniorów w aktywnościach oferowanych w ramach DDP zaprezentowano w rozdziale 1.2.

W Kędzierzynie-Koźlu działa także Środowiskowy Dom Samopomocy „Promyczek”, który jest ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Środowiskowe domy samopomocy zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Z placówki tej jednak seniorzy korzystają znacznie rzadziej niż z domów dziennego pobytu.

Kolejną formą wsparcia seniorów na rzecz utrzymania ich w środowisku i zapewnienia odpowiedniej opieki są mieszkania chronione. To forma pomocy mieszkaniowej, w ramach której zapewnia się warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku i w integracji ze środowiskiem lokalnym oraz nadzór i wsparcie wykwalifikowanego personelu. Na Mieszkania Chronione – działające w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – składa się 47 lokali mieszkalnych, z czego 42 to mieszkania jednopokojowe, zaś 5 to mieszkania dwupokojowe. Mieszkania zlokalizowane są w budynku przy ul. Waryńskiego 1-3. Każde mieszkanie ma aneks kuchenny i łazienkę oraz jest w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach działalności Mieszkań Chronionych prowadzone są liczne działania o charakterze aktywizacyjnym i organizacji czasu wolnego. Budynek dysponuje świetlicą, w której organizowane są liczne imprezy okolicznościowe, w tym obchody Dnia Kobiet, przyjęcia urodzinowe mieszkańców, zabawy, spotkania opłatkowe, a także przyjęcia świąteczne.

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej z 28 lipca 2023 roku zakłada odstępianie od formuły i terminologii „mieszkania chronionego”, przeznaczonego w szczególności dla osób niepełnosprawnych, na rzecz „mieszkania treningowego” i „wspomagane” jako dwóch różnych form wsparcia dla osoby pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność, chorobę, potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług całodobowej opieki. W związku z powyższą zmianą w części prognostycznej

niniejszego opracowania w odniesieniu do aktualnych mieszkań chronionych używana będzie terminologia „mieszkania treningowe i wspomagane”.

Największą liczbą miejsc, a co za tym idzie największą liczbą korzystających mogą pochwalić się domy dziennego pobytu. Jednocześnie największa jest liczba oczekujących na miejsce właśnie w tych placówkach. Jest to spowodowane bardzo dużym zainteresowaniem seniorów możliwością korzystania z obiadów oferowanych w ramach pobytu w DDP. Informacje dotyczące liczby miejsc, liczby korzystających oraz oczekujących na miejsce w domach dziennego pobytu, Mieszkaniach Chronionych i Środowiskowym Domu Samopomocy „Promyczek” zaprezentowano w tabeli 7.

Tabela 7. Liczba miejsc, korzystających i oczekujących na miejsce w domach dziennego pobytu, Mieszkaniach Chronionych i Środowiskowym Domu Samopomocy „Promyczek”

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba miejsc						
Mieszkania chronione	52	52	52	52	52	52
Ośrodki wsparcia ogółem	525	525	485	535	535	535
w tym środowiskowe domy samopomocy	45	45	50	50	50	50
w tym domy dziennego pobytu	480	480	480	485	485	485
Liczba korzystających						
Mieszkania chronione	58	57	53	52	56	70
Ośrodki wsparcia ogółem	740	712	738	689	692	605
w tym środowiskowe domy samopomocy	60	57	59	58	62	76
w tym domy dziennego pobytu	680	655	669	631	630	529
Liczba oczekujących						
Mieszkania chronione	21	33	26	26	9	7
Ośrodki wsparcia ogółem	48	80	0	85	97	140
w tym środowiskowe domy samopomocy	0	0	1	0	0	0
w tym domy dziennego pobytu	48	80	88	85	97	140

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Osobom starszym, które wymagają całodobowej opieki i nie są w stanie funkcjonować w środowisku nawet przy udzielanym przez jednostki pomocy społecznej wsparciu, MOPS zapewnia możliwość korzystania z domu pomocy społecznej (DPS). Placówka taka świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających dla różnych kategorii podopiecznych, w tym osób w podeszłym wieku. Na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle nie ma DPS dla osób w podeszłym wieku, ale mieszkańcy są kierowani do innych placówek, Gmina zaś, jeśli jest taka konieczność, ponosi koszty pobytu mieszkańca lub partycypuje w nich. W 2022 roku Gmina ponosiła odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej 85 seniorów.

Poza licznymi działaniami na rzecz seniorów w ramach pomocy społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu realizuje liczne programy, projekty i działania wspierające seniorów. Najważniejszym z projektów jest „*Dugnad w Kędzierzynie Koźlu. Integracja mieszkańców oraz odbudowa relacji sąsiedzkich jako podstawa rozwoju lokalnego*”. Projekt ten jest finansowany w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG na lata 2014-2021, zakładający realizację polityki integrującej mieszkańców, wspieranie osób niepełnosprawnych, współpracę z organizacjami pozarządowymi czy działania związane z ekologią. Projekt realizowany będzie do 2024 roku, a w jego ramach zaplanowano liczne działania na rzecz seniorów.

Ponadto w ramach realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu projektów seniorom udzielana jest pomoc żywnościowa, pomoc w formie posiłków, świadczone są usługi asystenckie, opiekuńcze i wytchnieniowe, ale również prowadzone są działania aktywizacyjne. Programy, projekty i działania na rzecz seniorów prowadzone przez MOPS zestawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Programy, projekty i działania dla seniorów realizowane w latach 2019-2022

Programy, projekty, działania	2019	2020	2021	2022
Pomoc udzielana w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023				
Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym				
Program „Wspieraj seniora”. Pomoc polegała na wsparciu osób starszych w zakresie dokonywania zakupów żywności, leków czy dostarczania posiłków. Celem było ograniczenie konieczności wychodzenia osób starszych na				

zewnątrz podczas pandemii, ze względu na ich bezpieczeństwo. W realizację zadania zaangażowani byli wolontariusze				
„Aktywny senior polsko-czeskiego pogranicza”				
<p>„Dugnad w Kędzierzynie-Koźlu. Integracja mieszkańców oraz odbudowa relacji sąsiedzkich jako podstawa rozwoju lokalnego”. To projekt finansowany w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG na lata 2014-2021, zakładający realizację polityki integrującej mieszkańców, wspieranie osób niepełnosprawnych, współpracę z organizacjami pozarządowymi czy działania związane z ekologią.</p> <p>W ramach projektu MOPS w Kędzierzynie-Koźlu zaangażowany jest w następujące działania na rzecz seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Razem różniej” – cykl wspólnych działań mieszkańców Gminy Kędzierzyn-Koźle, angażujących różne grupy wiekowe oraz środowiskowe. Powyższe działania będą realizowane w poniższych inicjatywach: pracownia ceramiczna, warsztaty witrażowe, uruchomienie ogrodu w skrzyniach i oranżerii, warsztaty manualne „Tworzymy z pasją”, „Babciu, Dziadku naucz mnie”, „Stworzymy dom i będziemy go nosić w sobie” – „Profesjonalne kadry w Gminie Kędzierzyn-Koźle – podniesienie poziomu kompetencji, jakości świadczonych usług i odpowiedzialności administracji publicznej w toku kompleksowych działań edukacyjnych” – Rewitalizacja budynku po Publicznej Szkole Podstawowej nr 6, położonego w Kędzierzynie-Koźlu przy ulicy Stalmacha 20 i dostosowanie go do celów społeczno-mieszkaniowych. <p>W ramach wyremontowanego budynku mają mieć miejsce następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mieszkania ze wsparciem – jednym z założeń projektu jest powstanie w zrewitalizowanym budynku 30 mieszkań wspomaganych dla seniorów i osób niepełnosprawnych; 2) Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu (COPiW); 3) Gminne Centrum Seniora (GCS); 4) „Pasja ponad czasem” - zakłada utworzenie i funkcjonowanie 4 warsztatów tematycznych, w których odbywałyby się działania integracyjne i międzypokoleniowe. <p>W ramach realizacji projektu w 2022 roku utworzono Gminne Centrum Seniora oraz Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, które działa jako komórka podległa Gminnemu Centrum Seniora. Poczyniono przygotowania do realizacji działania „Razem Różniej”, „Pasja ponad czasem” oraz „Profesjonalne kadry w Gminie Kędzierzyn-Koźle – podniesienie poziomu kompetencji, jakości świadczonych usług i odpowiedzialności administracji publicznej w toku kompleksowych działań edukacyjnych”, które zostaną wdrożone od roku 2023. W 2022 roku prowadzono konsultacje i prace mające na celu przygotowanie projektu koncepcyjnego przebudowy budynku byłej szkoły na cele społeczne w tym mieszkania ze wsparciem.</p>				
Program Rozwoju Opieki Wytchnieniowej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2021-2023				
Projekt „Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne”. W ramach projektu realizowano rozwój usług asystenckich i opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi w Gminie Kędzierzyn-Koźle (w ramach którego poszerzono ofertę świadczenia pomocy usługowej w formie usług opiekuńczych u klienta w godzinach popołudniowych oraz w soboty, niedziele i święta oraz wdrożono nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne w formie teleopieki), a także uruchomiono Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób z Zespołem Otępiennym przy Domu Dziennego Pobytu Nr 3, w którym świadczone były usługi				

<p>asystenckie, usługi fizjoterapii i usługi psychologa prowadzącego grupę wsparcia i/lub spotkania indywidualne dla opiekunów zajmujących się osobami z zespołem otępiennym). W ramach trwałości projektu kontynuowane jest wsparcie w Ośrodku Wsparcia Dziennego dla Osób z Zespołem Otępiennym oraz w formie usług opiekuńczych u klienta w godzinach popołudniowych oraz w soboty, niedziele i święta. Ponadto w ramach projektu „Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne” realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w latach 2020-2022, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu uruchomił świadczenie usług „Marszałkowskiego Kuriera Społecznego” polegających na pomocy osobom starszym i niesamodzielnym podczas epidemii COVID-19 na terenie województwa opolskiego (sprawianie zakupów, dowożenie artykułów spożywczych oraz leków, dowożenie gotowych, ciepłych posiłków, doraźna pomocy wg potrzeb), które dla podopiecznych wskazanych przez tut. Ośrodek realizuje Spółdzielnia Socjalna „Poza czasem”. Natomiast w latach 2020-2021 w ramach powyższego projektu Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu zlecił lokalnym podmiotom gastronomicznym świadczenie na rzecz wskazanych przez tut. Ośrodek seniorów usługi przygotowywania oraz dostarczania gorących jednodaniowych posiłków dla osób niesamodzielnych w czasie epidemii COVID-19.</p>				
<p>Projekt „Transgraniczna integracja międzypokoleniowa”. Głównym celem projektu było zwiększenie intensywności współpracy społeczności polskiej i czeskiej żyjącej na pograniczu. Projekt realizowany był w partnerstwie Kędzierzyna-Koźła z Kłodzkiem (partner wiodący), Świdnicą, Czeską Skalicą, Nachodem, Hronovem. Dotyczy transgranicznej i międzypokoleniowej współpracy juniorów i seniorów. Partnerzy przygotowali szeroki wachlarz działań takich jak: międzygeneracyjne warsztaty przygotowawcze we wszystkich miastach, których wyniki prezentowane były podczas 18 polsko-czeskich warsztatów oraz 6 wydarzeń integracyjnych. Z uwagi na Covid-19 działania zostały przesunięte w czasie i projekt zakończył się w czerwcu 2022 roku.</p>				
<p>„Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej”. Gmina Kędzierzyn-Koźle – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu jest partnerem projektu: „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej”, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, działanie 4.3 PO WER. Liderem Projektu jest Fundacja Imago z Wrocławia, która działa we współpracy z Shared Care Scotland. Głównym celem Programu jest poprawa sytuacji rodzin realizujących opiekę nad osobą zależną poprzez rozwój usług odciążających, uwzględniających zarówno potrzeby niepełnosprawnych, niesamodzielnych i seniorów jak i ich opiekunów. W niniejszym Programie wytyczono dwa cele operacyjne, których realizacja przyczyni się do rozwoju w Gminie Kędzierzyn-Koźle opieki wytchnieniowej, tj.: rozwój usług z zakresu opieki wytchnieniowej oraz kształtowanie partnerstwa na rzecz opieki wytchnieniowej.</p>				

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

W ramach miejskiej polityki senioralnej realizowane są również zadania w zakresie publikowania specjalnych wydawnictw kierowanych do seniorów informujących o ofercie na terenie Gminy i pokazujących realizowane działania. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

przygotowuje, wydaje i dystrybuuje – w wersji papierowej i elektronicznej – bezpłatne wydawnictwa o charakterze informacyjnym: „Informator seniora” oraz „Informator dla osób niepełnosprawnych i seniorów”. Najnowszy informator „Informator dla osób niepełnosprawnych i seniorów” został przygotowany i wydany w roku 2021 przy dofinansowaniu przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w nakładzie 1000 egzemplarzy papierowych oraz w wersji elektronicznej. Informatory zawierają podstawowe, ważne z perspektywy osób starszych, informacje o urzędach i instytucjach publicznych, podmiotach ochrony zdrowia, innych instytucjach oraz organizacjach pozarządowych. Dodatkowo w Tygodniku Lokalnym 7DNI raz w miesiącu ukazuje się „Dodatek senioralny”, do którego materiały przygotowuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. „Dodatek” zawiera najważniejsze informacje o funkcjonowaniu instytucji oraz o działaniach kierowanych do osób starszych. Jest to istotne szczególnie ze względu na tych seniorów, którzy nie korzystają z mediów elektronicznych.

W 2018 roku MOPS w Kędzierzynie-Koźlu wdrożył usługę „E-porada” dla seniora, która stanowiła próbę wyjścia naprzeciw zmieniającym się potrzebom i sposobom komunikacji międzyludzkiej. Seniorzy i ich opiekunowie mogli korzystać z e-poradni, czyli porad udzielanych przez specjalistów pracy socjalnej przez Internet. W 2020 roku portal został jednak zawieszony w związku ze znikomym zainteresowaniem taką formą poradnictwa.

Na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle funkcjonuje Hospicjum św. Anny Caritas Diecezji Opolskiej. Zostało ono uruchomione w kwietniu 2022 roku. Mieści się w budynku przy ul. Szymanowskiego 33A, który jest własnością Gminy i został wybudowany ze środków Gminy Kędzierzyn-Koźle oraz Województwa Opolskiego. W okresie po zakończeniu budowy i wyposażeniu obiektu (przełom 2019/2020) nowy budynek hospicjum decyzją Wojewody Opolskiego przejął funkcję izolatorium. Po zakończeniu działalności izolatorium, odnowieniu pomieszczeń i pozyskaniu kadry, hospicjum rozpoczęło swoją statutową działalność. Placówka posiada kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia na 10 łóżek i wspiera działalność na rzecz osób potrzebujących opieki paliatywnej, w tym seniorów.

W ramach systemu pomocy społecznej seniorzy korzystać mogą także ze wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu (PCPR), które posiada ofertę dla osób niepełnosprawnych finansowaną ze środków PFRON. W jej ramach osoby starsze z orzeczeniem o niepełnosprawności uzyskać mogą dofinansowania: do likwidacji barier

architektonicznych, barier w komunikowaniu i technicznych, do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, do kosztów nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym. Podmioty realizujące działania z zakresu sportu, kultury, turystyki i rekreacji na rzecz niepełnoprawnych mogą z kolei uzyskiwać dotacje na realizowane zadania.

Jak pokazują przytoczone dane, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z innymi jednostkami realizuje szeroki zakres działań na rzecz seniorów, przede wszystkim tych, którzy są w trudnej sytuacji życiowej, mają problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb życiowych i samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Realizując swoje działania Ośrodek nie zapomina jednak o pracy na rzecz aktywizacji seniorów, zapewnienia im możliwości kontaktu z otoczeniem i udziału w różnorodnych inicjatywach edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych.

1.3.2. Pozostałe jednostki organizacyjne Gminy Kędzierzyn-Koźle

Seniorzy zamieszkujący na terenie miasta Kędzierzyn-Koźle mogą korzystać z ogólnej, szerokiej oferty jednostek organizacyjnych Gminy Kędzierzyn-Koźle działających w sferze kultury, sportu i rekreacji, w tym z działań specjalnie dedykowanych seniorom. Instytucje, wychodząc naprzeciw potrzebom i preferencjom osób starszych, dostosowują ofertę do zapotrzebowania również tej grupy społecznej. Ze względu na jej szeroki zakres w rozdziale przedstawione zostaną najistotniejsze stałe działania *stricte* na rzecz seniorów lub z których korzystają głównie seniorzy, wdrażane w ostatnich latach w ramach stałej działalności jednostek organizacyjnych Gminy Kędzierzyn-Koźle.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kędzierzynie-Koźlu, mieszczący się przy Al. Jana Pawła II 29, realizuje program Aktywny Senior, dedykowany osobom powyżej 55 roku życia. W jego ramach osoby starsze korzystać mogą z zajęć pilates oraz *aqua fitness*. Seniorzy korzystają również z oferty MOSiR dedykowanej wszystkim mieszkańcom.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu (MBP), zlokalizowana przy ul. Rynek 3, zapewnia mieszkańcom pełną obsługę biblioteczną, służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury. MBP jest

placówką centralną, w sieci miejskiej działa również 7 filii, a ze wszystkich placówek mogą korzystać również seniorzy.

Biblioteka oferuje seniorom możliwość wypożyczania książek, korzystania na miejscu z książek i czasopism oraz udziału w różnych działaniach o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. Działania dedykowane seniorom czy takie, w których licznie brali udział seniorzy w ostatnich latach to wystawy, spotkania autorskie, spektakle, warsztaty oraz działania takie, jak: Spotkanie Literatów Kozielskich, Komputerowa Akademia Seniora, Kreatywna 10 – zajęcia rękodzielnicze, Dyskusyjny Klub Książki, Kolędowanie z biblioteką, Koncert w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa - Stanisław Moniuszko, Salon muzyki i literatury, Ławeczka zaczytanych, „Książka na receptę” a także Dni Seniora oraz Seniorzy we wspólnocie.

Szeroką ofertę kulturalną i edukacyjną zapewnia Miejski Ośrodek Kultury w Kędzierzynie-Koźlu (MOK). W jego ramach działają:

- Dom Kultury „Chemik” oraz Kino „Chemik”, przy Alei Jana Pawła II 27;
- Dom Kultury „Koźle” i Kino „Twierdza”, przy ul. Skarbowej 10;
- Dom Kultury „Lech”, przy ul. Wyzwolenia 7B;
- Dom Kultury „Koźle Rogi” („Kubiczek”), przy ul. Główniej 54.

Taka sieć placówek zapewnia łatwy dostęp wszystkim mieszkańcom Kędzierzyna-Koźla. MOK nie prowadzi działań skierowanych wyłącznie do seniorów, ale z szerokiej oferty kulturalnej bardzo często korzystają osoby starsze.

1.3.3. Miejska Rada Seniorów

Gmina Kędzierzyn-Koźle umożliwia osobom starszym wpływ na sprawy dotyczące lokalnej społeczności poprzez funkcjonowanie organu złożonego z przedstawicieli seniorów, pełniącego funkcje opiniotwórcze i inicjatywne, który aktualnie nosi nazwę Miejskiej Rady Seniorów.

Działania na rzecz utworzenia pierwszej Rady Seniorów Miasta Kędzierzyn-Koźle zapoczątkowano w roku 2012. Rada powstała na mocy Zarządzenia Nr 1217/PMS/2013 Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 3 stycznia 2013 roku w sprawie powołania Rady Seniorów Miasta Kędzierzyn-Koźle i składała się z 5 członków. Następnie Zarządzeniem Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle Nr 1551/PMS/2013 z dnia 18 lipca 2013 roku przeprowadzono uzupełnienie składu Rady Seniorów Miasta Kędzierzyn-Koźle do 9 członków.

W związku z art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, zgodnie z którym powoływanie rady seniorów pozostaje w wyłącznej kompetencji rady miasta, zaistniała konieczność zmiany nazwy powołanego zespołu i zastąpienie dotychczasowej Rady Konwentem Seniorów. Konwent Seniorów powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle Nr 1864/PMS/2014 z dnia 6 marca 2014 roku, początkowo liczył 8 członków, ale zaraz nastąpiła zmiana na skład 9-osobowy.

W związku z upływem w styczniu 2016 roku kadencji Konwentu Seniorów, w 2015 roku podjęto działania nad powołaniem Miejskiej Rady Seniorów. Rada utworzona została na mocy Uchwały Nr XXI/163/15 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie powołania Miejskiej Rady Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu oraz nadania jej Statutu⁵ jako organ o charakterze opiniodawczym i inicjatywnym, działający na rzecz osób starszych oraz współpracujący ściśle z innymi organami Gminy. Rada Seniorów jest swoistą platformą łączącą aktywnych seniorów, organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów i prowadzone przez osoby starsze z instytucjami Gminy Kędzierzyn-Koźle, realizującymi działania na rzecz seniorów.

Zgodnie ze Statutem Rada działa na rzecz integracji i wspierania środowiska osób starszych, profilaktyki i promocji zdrowia osób starszych, przełamywania stereotypów na temat osób starszych i starości oraz budowania ich autorytetu, wzmocnienia relacji wewnątrzpokoleniowych i międzypokoleniowych, edukacji, kultury i dziedzictwa narodowego, sportu, turystyki i rekreacji, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i zapewnienia im odpowiednich warunków życia. Zadania Rady Seniorów obejmują:

- Opiniowanie projektów aktów wydawanych przez organy Gminy dotyczących osób starszych;
- Formułowanie wniosków w sprawach dotyczących osób starszych;
- Inicjowanie działań na rzecz osób starszych;
- Monitorowanie potrzeb osób starszych;
- Upowszechnianie wiedzy o potrzebach i prawach osób starszych;
- Budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych;
- Współpracę z podmiotami działającymi na rzecz osób starszych;
- Informowanie społeczności Gminy o kierunkach działań podejmowanych przez Gminę oraz inne podmioty na rzecz środowiska osób starszych.

⁵ Uchwała Nr XXI/163/15 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie powołania Miejskiej Rady Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu oraz nadania jej Statutu, http://duwo.opole.uw.gov.pl/WDU_O/2015/2877/akt.pdf.

W skład Rady wchodzi od 7 do 13 członków, w tym od 2 do 4 przedstawicieli osób starszych oraz od 5 do 9 przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych. Przedstawiciele osób starszych uzyskać muszą pisemne poparcie co najmniej 50 osób starszych, zamieszkałych na terenie miasta Kędzierzyn-Koźle, zaś przedstawiciele organizacji mogą być zgłaszani przez podmioty działające na rzecz osób starszych, w szczególności organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące uniwersytety trzeciego wieku. Kadencja Rady trwa 4 lata.

W skład Miejskiej Rady Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu wybranej w 2020 roku wchodzi:

- 4 przedstawiciele osób starszych;
- 7 przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w tym ze Stowarzyszenia Uniwersytetu Trzeciego Wiek w Kędzierzynie-Koźlu, Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarządu Rejonowego z siedzibą w Koźlu, Uniwersytetu Trzeciego Wiek „Ziemi Kozielskiej”, Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarządu Oddziału Rejonowego z siedzibą w Kędzierzynie, Stowarzyszenia Kresowian w Kędzierzynie-Koźlu, Polskiego Związku Niewidomych, Okręgu Opolskiego, Koła Kędzierzyn-Koźle, oraz Polskiego Związku Działkowców, Okręgu Opolskiego.

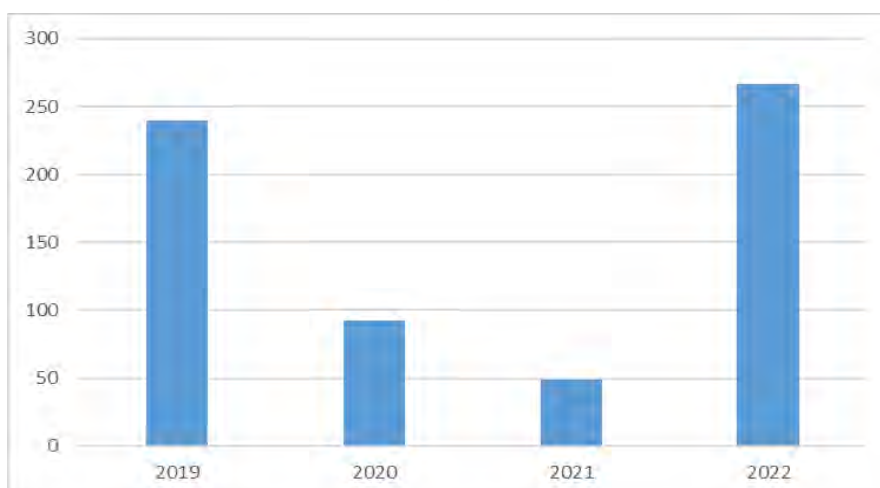
Miejska Rada Seniorów ściśle współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, uniwersytetami trzeciego wieku oraz związkami emerytów, rencistów i inwalidów funkcjonującymi na terenie miasta.

1.3.4. Karty zniżkowe dla seniorów

Wsparcie osób starszych realizowane jest również przy wykorzystaniu pomysłu kart zniżkowych, upoważniających do korzystania z ulg i zniżek przy zakupie produktów i usług.

W ramach działań podejmowanych na rzecz seniorów realizowany jest Program *Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora*, którego celem jest poprawa jakości życia i aktywizacja osób starszych, poprzez wprowadzenie karty „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora”. Karta oferuje osobom starszym ulgi i zwolnienia w ramach korzystania z oferty jednostek organizacyjnych Gminy (MBP, MOK i MOSiR) oraz innych podmiotów publicznych (Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera, Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu), a także podmiotów prywatnych z terenu miasta Kędzierzyn-Koźle⁶. W 2022 roku wydano 267 kart, w latach 2020-2021 liczba wydawanych kart była znacznie mniejsza, z uwagi na pandemię Covid-19.

⁶ Program *Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora*, <https://www.kedzierzynkozle.pl/pl/strona/gmina-kedzierzyn-kozle-dla-seniora>.

Ryc. 28. Liczba wydanych kart „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora”
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

W ramach Programu *Opolskie dla Rodziny* na terenie województwa od maja 2014 roku funkcjonuje „Opolska Karta Rodziny i Seniora”, wspierając rodziny: z dwojgiem lub większą liczbą dzieci, rodzinne i instytucjonalne domy dziecka, rodziny zastępcze, rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym, osoby sprawujące opiekę nad osobą zależną oraz osoby powyżej 60 roku życia. Partnerami Karty są firmy, instytucje i organizacje, które podpisały deklarację współpracy i zaoferowały zniżki jej posiadaczom. Z Kartą współpracuje 220 partnerów oferujących zniżki na zakup różnego rodzaju dóbr i usług⁷.

Ryc. 29. Wzory kart zniżkowych dla seniorów

Źródło: Program *Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora*, <https://www.kedzierzynkozle.pl/pl/strona/gmina-kedzierzyn-kozle-dla-seniora>; Program *Opolskie dla Rodziny*, <https://dlarodziny.opolskie.pl/opolska-karta-rodziny-i-seniora/regulamin-opolskiej-karty-rodziny-i-seniora/>.

⁷ „Opolska Karta Rodziny i Seniora”, <http://dlarodziny.opolskie.pl/2018/09/25/masz-60-lat-zloz-wniosek-o-nasza-karte/>.

1.3.5. Organizacje pozarządowe

Działania na rzecz seniorów realizują instytucje publiczne, jednakże niezwykle ważnym obszarem działalności senioralnej jest aktywność organizacji pozarządowych. Istotność trzeciego sektora w tym zakresie wynika z dwóch powodów. Po pierwsze, seniorzy są odbiorcami działań organizacji pozarządowych, które realizują zadania dla zaspokojenia ich potrzeb, rozwiązywania problemów i tworzenia warunków do godnego i komfortowego życia. Po drugie, sektor non-profit jest obszarem aktywności seniorów, którzy sami tworzą organizacje pozarządowe i działają w nich, zaspokajając przy tym własne potrzeby, ale również pomagając innym. Wśród organizacji pozarządowych wyróżnić możemy takie, które nastawione są *stricte* na działalność senioralną, ale zwrócić należy uwagę na fakt, że seniorzy działać mogą w różnorodnych organizacjach, skupiających nie tylko osoby starsze i nie zajmujących się tematyką senioralną, oraz korzystać z ich oferty.

W rejestrze Starosty Kędzierzyńsko-Kozielskiego znajduje się 26 fundacji mających siedzibę w Kędzierzynie-Koźlu, 120 stowarzyszeń zarejestrowanych w KRS, 25 stowarzyszeń kultury fizycznej, 7 stowarzyszeń zwykłych, 9 klubów sportowych i 10 uczniowskich klubów sportowych zarejestrowanych w ewidencji Starosty Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego⁸.

Do kluczowych podmiotów non-profit skupiających seniorów i działających na ich rzecz należą:

- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu;
- Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku Ziemi Kozielskiej;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Koźlu;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie;

Do organizacji, które również działają na rzecz seniorów i w których udzielają się osoby starsze należą też: Polski Związek Niewidomych – Koło w Kędzierzynie-Koźlu, Polski Czerwony Krzyż, Stowarzyszenie Kresowian Kędzierzyn-Koźle, Caritas Diecezji Opolskiej, Polski Związek Działkowców, Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca „KOMES” oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru „ECHO KRESÓW”.

⁸ Rejestry stowarzyszeń i fundacje oraz promocja, <https://bip.powiat.kedzierzyn-kozle.pl/4226/rejestry-stowarzyszen-i-fundacje-oraz-promocja.html>, stan na 15 grudnia 2022 roku.

Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu (UTW), działa od 2000 roku, zaś od 2006 roku jako stowarzyszenie. Aktualnie ma siedzibę w MOK „Chemik” Kędzierzyn-Koźle. Na dzień 31 października 2022 roku skupiało 225 osób. UTW prowadzi działania w zakresie aktywizacji i edukacji osób starszych. Założone cele realizuje poprzez organizowanie wykładów audytoryjnych o różnorodnej tematyce, zajęć fakultatywnych, jak: nauka języków, seminarium historyczne, warsztaty malarskie, oraz zajęcia usprawniające kondycję fizyczną (pływanie, gimnastyka, taniec). UTW organizuje również wyjazdy kulturalne imprezy turystyczne⁹. Liczbę odbiorców działań realizowanych w ramach UTW zestawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba seniorów – odbiorców działań
Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu

Działania	2019	2020	2021	2022*
Liczba członków UTW	340	320	316	255
Zajęcia fakultatywne dla seniorów (gimnastyka, taniec, gimnastyka w wodzie, seminarium historyczne)	215	-	122	150
Zajęcia fakultatywne dla seniorów – nauka języków obcych (2x gr. języka angielskiego, grupa języka niemieckiego)	180	-	230	288
Zajęcia fakultatywne dla seniorów – warsztaty malarskie, śpiew, warsztaty rękodzieła	175	-	190	210
Wykładu audytoryjne z zakresu: zdrowie, literatura, psychologia (liczba słuchaczy na jednym wykładzie)	130	-	90	110

Źródło: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu.

Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku Ziemi Kozielskiej (UTW) istnieje od 2014 roku. Ma swoją siedzibę w MOK „Koźle”. Na dzień 31 października 2022 roku skupiało 130 osób. Jego głównym celem jest aktywizacja intelektualna i psychofizyczna osób w wieku 55+. Realizuje go poprzez organizację wykładów audytoryjnych o różnorodnej tematyce, spotkań z ludźmi kultury, nauki i polityki, lekarzami itp., zajęć językowych (z języka angielskiego i niemieckiego) oraz sportowo-rekreacyjnych, jak gimnastyka w wodzie, gimnastyka ruchowa, zajęcia ruchowe

⁹ Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu, <http://www.sutwkedzierzynkozle.pl/onas>.

z elementami jogi. UTW organizuje wyjazdy do instytucji kultury oraz imprezy turystyczne¹⁰. Liczbę odbiorców działań realizowanych w ramach UTW zestawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Liczba seniorów – odbiorców działań Uniwersytetu Trzeciego Wieku Ziemi Kozielskiej

Działania	2019	2020	2021	2022*
Liczba członków UTW	-	-	-	130
Zajęcia fakultatywne dla seniorów (sport, olimpiady)	140	-	130	120
Zajęcia fakultatywne dla seniorów (seminaria, warsztaty)	26	41	42	30
Zajęcia fakultatywne dla seniorów (wykłady tematyczne, edukacja)	50	52	39	51
Zajęcia fakultatywne dla seniorów (kultura, rozrywka, turystyka)	70	20	40	50
Zajęcia fakultatywne dla seniorów (zajęcia rehabilitacyjne)	42	34	42	79

Źródło: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku Ziemi Kozielskiej.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie oraz Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Koźlu to organizacje skupiające emerytów, rencistów i inwalidów w celu poprawiania ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz z innymi organizacjami społecznymi. Organizacje działają w zakresie organizowania życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów i inwalidów, zagospodarowania czasu wolnego, rozwijania aktywności towarzyskiej, a także prowadzą działania o charakterze edukacyjnym. Organizują wczasy, wycieczki turystyczno-krajoznawcze, imprezy integracyjne i wyjazdy do instytucji kultury. Związek udziela swoim członkom porad prawnych, zapomóg finansowych i rzeczowych.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie na dzień 31 października 2022 roku liczył 864 członków, w tym 816 w wieku lat 60 i więcej. W 2022 roku w różnorodnych działaniach Związku wzięły udział łącznie 864 osoby. Liczba osób

¹⁰ Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”, <http://www.ziemiakozielska.pl/o-nas/>.

uczestnicząca w działaniach realizowanych przez Związek w okresie Covid-19 znacznie spadła, bowiem dla porównania, w ciągu roku 2020 z podjętych inicjatyw skorzystało aż 1295 osób. Liczbę odbiorców działań realizowanych przez Związek zestawiono w tabeli 11.

Tabela 11. Liczba seniorów – odbiorców działań Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie

Działania	2019	2020	2021	2022*
Pogadanki z zakresu zdrowia, bezpieczeństwa seniorów w ruchu drogowym, rehabilitacja, badanie słuchu, zabawy taneczne, imprezy okolicznościowe, pikniki, wczasy rehabilitacyjne, zdrowotne oraz wypoczynkowe.	-	1488	1451	3213

Źródło: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu.

Na dzień 31 października 2022 roku Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Koźlu liczył 294 członków, w tym 290 w wieku lat 60 i więcej. W 2022 roku w różnorodnych działaniach Związku wzięły udział łącznie 1053 osoby, co wskazuje na duży zasięg realizowanych działań, szczególnie wydarzeń o charakterze integracyjnym, takich jak zabawy i pikniki. Dużym za interesowaniem seniorów cieszą się wczasy organizowane przez Związek. Liczbę odbiorców działań realizowanych przez Związek zestawiono w tabeli 12.

Tabela 12. Liczba seniorów – odbiorców działań Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Koźlu

Działania	2019	2020	2021	2022*
Wczasy	286	60	176	242
Wycieczki	174	-	47	31
Teatr	46	-	73	48
Zabawy + pikniki	851	158	522	728
Spotkania integracyjne	566	-	45	-
Konkursy, turnieje	10	-	1	4

Źródło: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu.

Działalność pomocową na rzecz chorych i niepełnosprawnych seniorów (i nie tylko seniorów) realizuje Caritas Diecezji Opolskiej. Prowadzi w Kędzierzynie-Koźlu Stację Opieki – Pielęgniarską Opiekę Długoterminową – Poradnię Opieki Paliatywnej i Hospicyjnej oraz Hospicjum św. Anny.

Organizacje pozarządowe prowadząc działalność statutową w ramach współpracy z Gminą Kędzierzyn-Koźle korzystają z wsparcia finansowego. Realizują w tym zakresie cele corocznych programów współpracy z podmiotami non-profit. Kluczowe obszary działania obejmują tu ochronę i promocję zdrowia oraz pomoc społeczną, naukę, edukację, oświatę i wychowanie, kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i tradycji, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej oraz turystyki, ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę środowiska przyrodniczego, działalność na rzecz integracji europejskiej, a także promocję i organizację wolontariatu. W ramach wspieranych działań realizowane są projekty na rzecz seniorów, w tym realizowane przez organizacje senioralne. Wsparcie uzyskują m.in. oba uniwersytety trzeciego wieku, Caritas Diecezji Opolskiej, Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca „KOMES”, Stowarzyszenie Kresowian Kędzierzyn-Koźle.

W roku 2018 Gmina Kędzierzyn-Koźle wsparła 11 organizacji pozarządowych kwotą 435750,00 zł, w ramach której zrealizowano 14 zadań w sferze polityki senioralnej. Natomiast w 2019 roku Gmina Kędzierzyn-Koźle wsparła 10 organizacji pozarządowych kwotą 435450,00 zł, w ramach której zrealizowano 13 zadań w sferze polityki senioralnej. Nadmienić jednak trzeba, iż wsparcie Gminy w tym obszarze jest znacząco większe, a wynika z faktu, że seniorzy korzystają również z ofert, które nie są bezpośrednio adresowane do nich a do wszystkich mieszkańców Gminy. Wysokość środków przeznaczonych w ramach zawartych umów dotacji na realizację „Programu współpracy Gminy Kędzierzyn-Koźle z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego” w 2019 roku wynosiła 2198964,00 zł. W roku 2020 Gmina Kędzierzyn-Koźle, wsparła odpowiednio 8 organizacji pozarządowych kwotą 350923,69 zł, w ramach której zrealizowały one 10 zadań w sferze polityki senioralnej. Wysokość środków przeznaczonych w ramach zawartych umów dotacji na realizację „Programu współpracy Gminy Kędzierzyn-Koźle z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego” w 2020 roku wynosiła 1430963,77 zł. W 2021 roku Gmina Kędzierzyn-Koźle

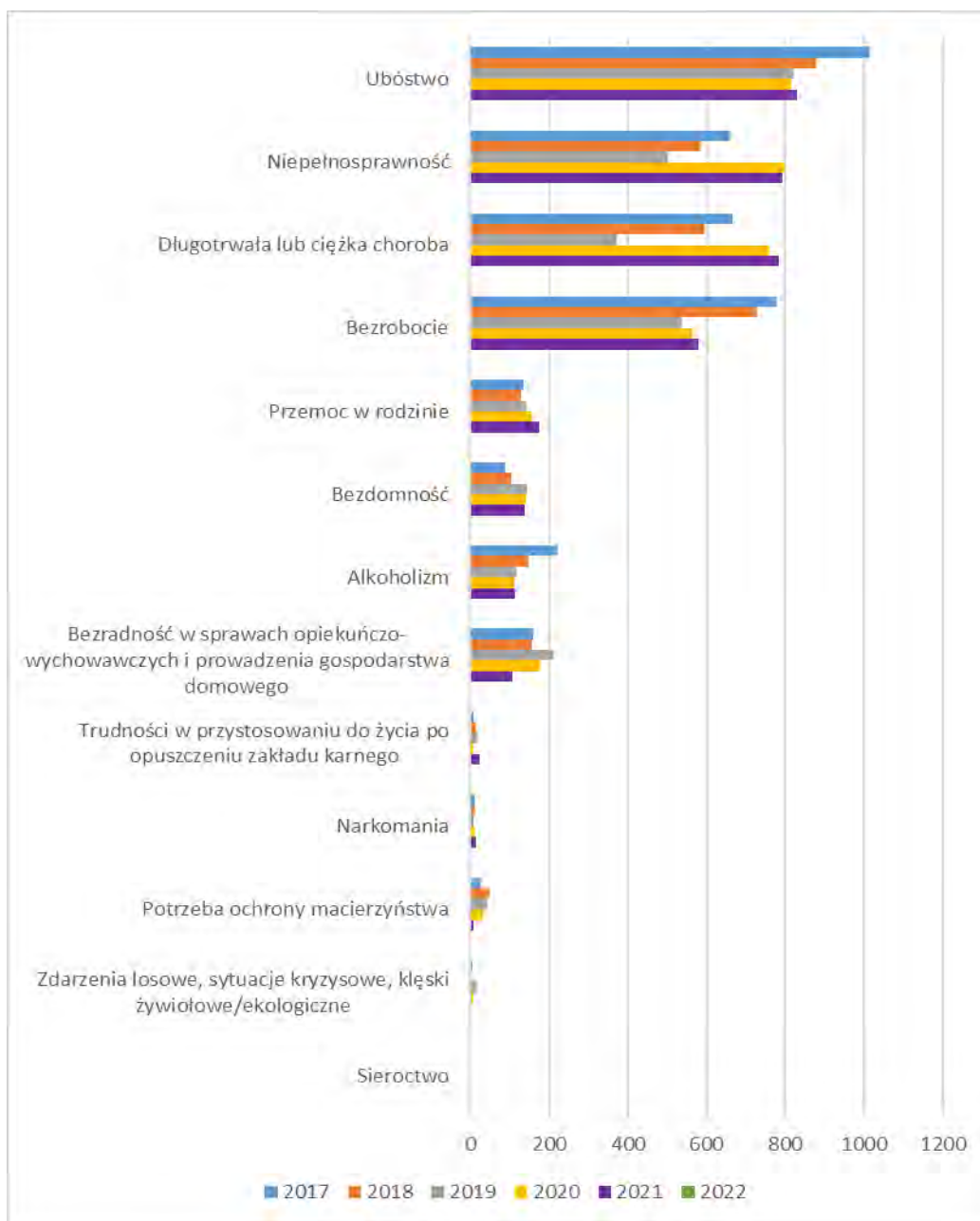
wsparta 3 organizacje pozarządowe kwotą 350550,67 zł, w ramach której zrealizowano 4 zadania w sferze polityki senioralnej. Wysokość środków przeznaczonych w ramach zawartych umów dotacji na realizację „Programu współpracy Gminy Kędzierzyn-Koźle z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego” w 2021 roku wynosiła ponad dwa miliony złotych.

Podsumowując wskazać należy, że organizacje pozarządowe są aktywnymi realizatorami polityki senioralnej, zaś seniorzy uczestniczą zarówno w działaniach organizacji pozarządowych nakierowanych na seniorów i korzystają z ich oferty, jak też korzystają z wielu działań projektowanych przez podmioty non-profit z myślą o wszystkich mieszkańcach Gminy.

1.4. Analiza problemów społecznych seniorów

Mieszkańców Gminy Kędzierzyn-Koźle dotyczyć mogą różnorodne problemy społeczne, w tym takie trudności, które nie są możliwe do samodzielnego rozwiązania, bez wsparcia instytucji pomocowych czy organizacji pozarządowych. Osób starszych – ze względu na wiek i wiążące się z tym aspekty ich życia – niektóre problemy dotyczyć będą częściej, inne zaś rzadziej. Identyfikacji problemów społecznych dotyczących mieszkańców Gminy Kędzierzyn-Koźle można dokonać analizując dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej dotyczące powodów udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy.

Z danych MOPS dla lat 2017-2022 wynika, że najwięcej rodzin korzysta z pomocy społecznej w związku z ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą oraz bezrobociem. Rzadziej występujące problemy społeczne to przemoc w rodzinie, bezdomność, uzależnienia oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (ryc. 30.). Pozostałe problemy występowały znacznie rzadziej – dotyczyły kilku - kilkunastu przypadków rocznie, zaś pomoc społeczna w latach 2017-2022 w ogóle nie udzielała wsparcia ofiarom handlu ludźmi oraz cudzoziemcom posiadającym status uchodźcy lub objętych ochroną uzupełniającą mającym problemy w integracji. Pamiętać należy, że osoby lub rodziny mogą być dotknięte jednocześnie kilkoma problemami społecznymi, co uwzględnia statystyka pomocy społecznej.

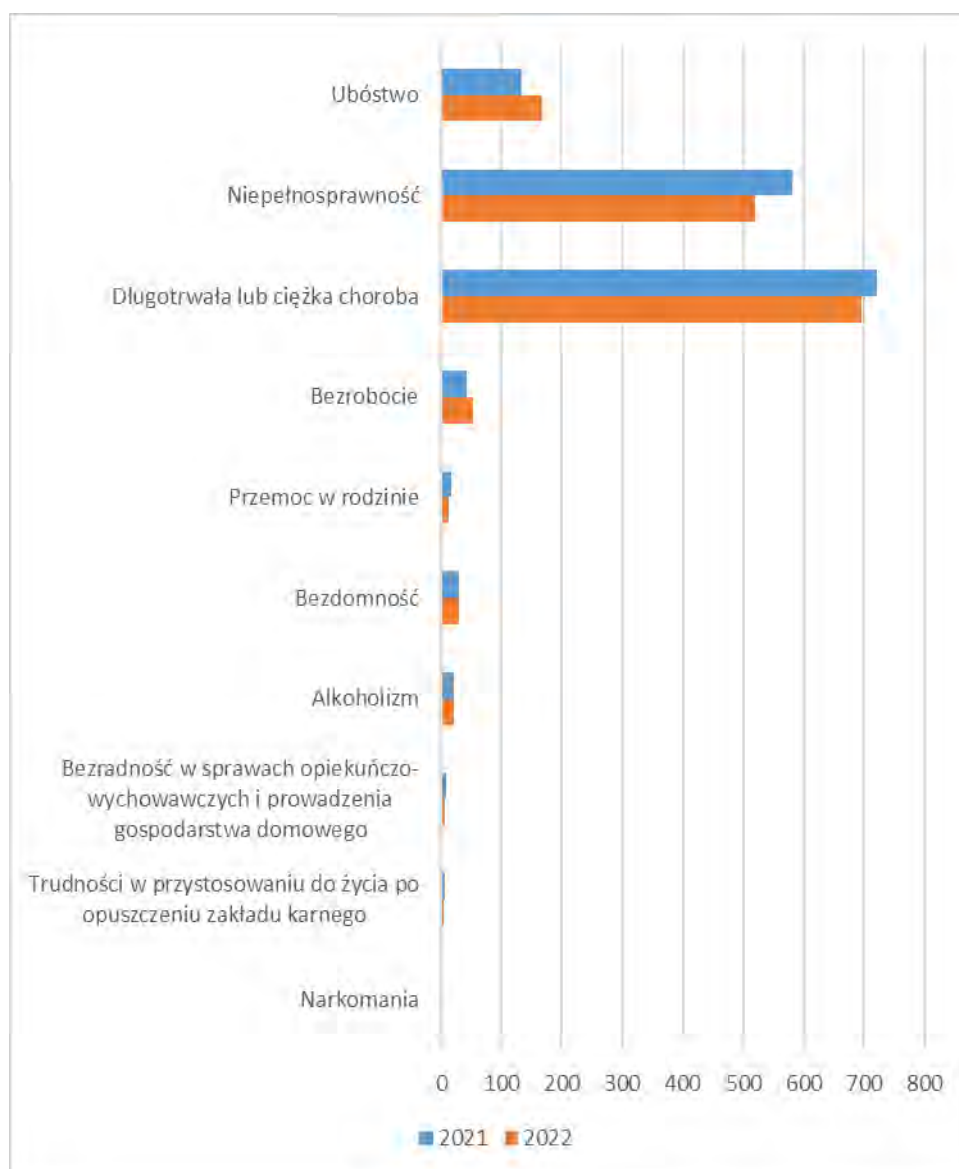

Ryc. 30. Powody udzielania pomocy społecznej – liczba rodzin

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Trudne sytuacje życiowe osób i rodzin diagnozowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w różnym zakresie dotyczą osób w wieku 60 lat i więcej. Do kluczowych trudnych sytuacji życiowych seniorów, które są podstawą udzielania wsparcia przez pomoc społeczną, należą ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność (ryc. 31.). Znacznie rzadziej niż ogół mieszkańców seniorzy korzystają z pomocy społecznej w związku

z bezrobociem (co wynika z wejścia w wiek emerytalny kobiet w wieku lat 60 i mężczyzn w wieku lat 65), bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemocą w rodzinie czy alkoholizmem. Wiele powodów udzielania pomocy społecznej w ogóle nie wystąpiło w przypadku seniorów w ostatnich dwóch latach.

Ryc. 31. Powody udzielenia pomocy społecznej dla osób w wieku 60 lat i więcej i rodzin, w których żyją seniorzy

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Kwestia ubóstwa seniorów ma swoją specyfikę. Kryteria dochodowe określające ubóstwo, zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹¹, wynoszą od 1 stycznia 2022 roku 776 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 600 zł na osobę w rodzinie¹². Dodać jednocześnie należy, że najniższa emerytura i renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od 1 marca 2022 roku wynosiła 1338,44 zł, natomiast od 1 marca 2023 roku 1588,44 zł.¹³ Tak więc seniorzy, którzy posiadają świadczenie w postaci co najmniej minimalnej emerytury lub renty, a tacy stanowią większość osób starszych, przekraczają kryterium dochodowe pomocy społecznej.

Dane GUS wskazują, że w roku 2021 tylko 3,2% gospodarstw domowych emerytów i 6,0% gospodarstw rencistów żyło poniżej granicy ubóstwa skrajnego, linii nieznacznie niższej niż kwota uprawniająca do świadczeń z pomocy społecznej¹⁴. Ubóstwo ma w przypadku emerytów mniejszy zasięg niż w gospodarstwach domowych osób pracujących. Jednocześnie wysokie koszty utrzymania mieszkań, szczególnie w przypadku gospodarstw jednoosobowych, a także znaczące najczęściej wydatki na leki i leczenie powodują ciężką sytuację materialną osób starszych. Dodatkowo istnieje grupa seniorów, która nie wypracowała sobie minimalnej emerytury i otrzymuje niższe świadczenie oraz osoby w ogóle nieposiadające świadczeń emerytalnych lub rentowych. One korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej w sposób stały. Podkreślić należy, że w przypadku tych osób starszych, które uzyskują dochody przewyższające kryteria dochodowe, instytucje pomocy społecznej także świadczą wachlarz usług, dostosowanych do potrzeb i możliwości klienta, jednak realizowany jest on za odpłatnością uzależnioną od posiadanego przez seniora dochodu.

Niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby nie są problemami wyłącznie seniorów, jednakże problemy zdrowotne oraz ograniczenia sprawności nasilają się wraz z wiekiem i dotyczą wielu osób starszych, szczególnie sędziwych seniorów, powyżej 80 roku życia. Stąd starość i niepełnosprawność oraz długotrwałe lub ciężkie choroby często współwystępują. Podkreślić należy, że nie wszyscy seniorzy z ograniczoną sprawnością

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, Dz. U. z 2021 r. poz. 1296.

¹³ ZUS, <https://www.zus.pl/swiadczenia/emerytury/kwoty-najnizszych-swiadczen-emerytalno-rentowych>.

¹⁴ *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2021 roku*, Warszawa 2022, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2021-roku,14,9.html>.

posiadają formalne orzeczenie o niepełnosprawności, wielu z nich pozostaje niesprawnymi wyłącznie w ujęciu biologicznym. Nie zawsze osoby starsze mają zapewnioną opiekę i pomoc ze strony rodziny, stąd konieczność działania ośrodka pomocy społecznej.

Szczegółowe problemy społeczne dotyczące seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle zostały zidentyfikowane podczas warsztatu diagnostycznego. Ustalono, że do najistotniejszych, wymagających rozwiązania w latach 2024-2029 problemów społecznych seniorów należą:

1. W odniesieniu do niesamodzielnych seniorów:

- Brak odpowiedniego wsparcia dla samotnie mieszkających, wymagających opieki, seniorów, w tym w przypadku nagłych zachorowań czy opuszczania szpitali w złym stanie zdrowia;
- Brak miejsc dla osób wymagających opieki w instytucjach całodobowego pobytu: w zakładzie opiekuńczo-leczniczym czy domu pomocy społecznej;
- Brak miejsc w dziennych domach pomocy;
- Brak możliwość zapewnienia przez domy dziennego pobytu obiadów wszystkim zainteresowanym seniorom;
- Brak miejsc w Mieszkaniach Chronionych;
- Zbyt mała – w stosunku do potrzeb – liczba godzin usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, niedostateczna liczba opiekunek świadczących usługi opiekuńcze;
- Ograniczona aktywizacja i integracja niesamodzielnych seniorów (wymagających stałej opieki);
- Ograniczona możliwość korzystania z oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej przez osoby niemobilne;
- Niedostateczny zakres wsparcia rodzin w opiece nad osobami niesamodzielnymi;
- Istnienie barier architektonicznych i ograniczeń w zakresie komunikacji publicznymi środkami transportu.

2. W odniesieniu do ogółu seniorów:

- Ubóstwo seniorów, brak możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb;
- Zbyt mała dbałość o własne potrzeby przez samych seniorów;
- Występowanie problemów przemocy, uzależnień i zaniedbań wobec seniorów;
- Bierność seniorów, niechęć do aktywności społecznej;
- Trudność w dotarciu z ofertą do biernych seniorów i zachęceniem do aktywizacji;

- Zbyt szeroka oferta dla seniorów, powodująca, że często nie ma chętnych do udziału w zajęciach;
 - Brak edukacji do starości;
 - Ograniczony wolontariat seniorów i pomoc wzajemna;
 - Niedostateczna liczba działań wspierających rozwój kompetencji cyfrowych seniorów.
3. W odniesieniu do funkcjonowania instytucji i organizacji realizujących działania na rzecz seniorów:
- Brak środków finansowych na realizację działań;
 - Brak koordynacji działań organizacji pozarządowych, brak wsparcia organizacji pozarządowych (szczególnie organizacji senioralnych) w poszukiwaniu źródeł finansowania działań, przygotowywaniu projektów i ich realizacji;
 - Brak koordynacji działań na osi ochrona zdrowia – instytucje gminne;
 - Niedostatek kadr profesjonalnie przygotowanych do pracy z osobami starszymi, zbyt mała – w stosunku do potrzeb – liczba etatów przewidzianych dla osób realizujących działania na rzecz seniorów.

1.5. Analiza interesariuszy *Strategii*

Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029 tworzona jest z myślą o mieszkańcach Gminy Kędzierzyn-Koźle, w szczególności seniorach. Warto w tym kontekście przeanalizować interesariuszy *Strategii*, a więc osoby i organizacje bezpośrednio zaangażowane, mające wpływ pośredni lub bezpośredni na *Strategię*, odbiorców działań, osoby zainteresowane realizacją działań wytyczonych w *Strategii*.

Interesariuszami są osoby czy organizacje aktywnie włączone w opracowanie i realizację dokumentu, osoby do których kierowane są działania określone w *Strategii*, a także podmioty, których działania dotyczą jedynie w sposób pośredni. Można również podzielić interesariuszy na: interesariuszy głównych, czyli osoby bądź instytucje, które odgrywają kluczową rolę w procesie opracowania i wdrażania dokumentu oraz interesariuszy drugorzędnych, czyli osoby i instytucje, które spełniają mniej znaczącą rolę w realizacji *Strategii*. Analizy interesariuszy dokonano w tabeli 13.

Kluczowym interesariuszem mającym wpływ na opracowanie i realizację *Strategii* jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, który posiada potencjał społeczny i organizacyjny do przygotowania i wdrażania *Strategii*. Ważnym aspektem jest jednak współpraca MOPS z innymi interesariuszami odpowiedzialnymi za realizację zadań. Potencjał, wiedza i doświadczenie interesariuszy są wystarczające by w sposób profesjonalny realizować zadania, największym wyzwaniem są zasoby finansowe niezbędne do realizacji zadań.

Kluczowi interesariusze, do których kierowane są działania określone w *Strategii* to osoby starsze, mieszkające na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle. Ich potencjał często nie jest wystarczający, by samodzielnie przezwyciężać trudności i funkcjonować w dobrostanie, stąd konieczność wsparcia ze strony realizatorów *Strategii*.

Głównymi interesariuszami, na których *Strategia* oddziałuje pośrednio są mieszkańcy Kędzierzyna-Koźla. Dzięki realizacji *Strategii* Gmina Kędzierzyn-Koźle stanie się jeszcze bardziej przyjazna dla swoich mieszkańców i przyczyni się do zapewniania wysokiej jakości życia.

Tabela 13. Interesariusze *Strategii Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029*

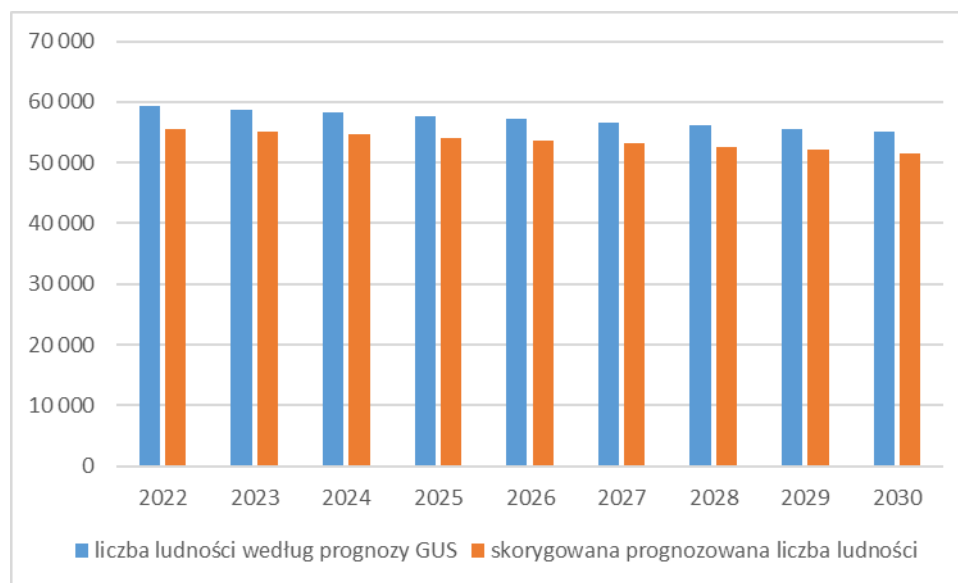
Kategorie interesariuszy	Interesariusze główni	Interesariusze drugorzędni
Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację <i>Strategii</i>	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Miejska Rada Seniorów Prezydent Miasta Kędzierzyn-Koźle Rada Miasta Kędzierzyn-Koźle	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Organizacje pozarządowe adresujące swoje działania do osób starszych Dolnośląskie Centrum Rozwoju Lokalnego
Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach <i>Strategii</i>	Wszystkie osoby starsze Niesamodzielne osoby starsze Najbliższa rodzina osób starszych	Dalsza rodzina i inni bliscy, znajomi i sąsiedzi osób i rodzin będących głównymi interesariuszami Pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, innych instytucji publicznych, działacze organizacji pozarządowych
Interesariusze, których działania w ramach <i>Strategii</i> dotyczą jedynie w sposób pośredni	Mieszkańcy Gminy Kędzierzyn-Koźle	Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle Społeczności lokalne Inne organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy

Źródło: Opracowanie własne.

1.6. Prognoza zmian w okresie objętym *Strategią*

Projektowanie działań na okres 2024-2029 powinno być realizowane również w oparciu o prognozę zmian w zakresie sytuacji seniorów w okresie objętym *Strategią*. Konieczność podejmowania działań na rzecz seniorów i poszerzania oferty dla osób starszych wynika z potrzeby przygotowania się do wyzwań starzejącego się społeczeństwa, ukazywanego przez prognozy demograficzne. Dotyczy to również Kędzierzyna-Koźła.

Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 opracowana przez Główny Urząd Statystyczny zakłada, że ludność Gminy spadnie w 2030 roku do poziomu 55 tys. osób. Zgodnie z prognozą w roku 2021 Kędzierzyn-Koźle miał liczyć 59800 mieszkańców, jednak dane wskazują na 56 033 mieszkańców (wg NSP 56931). Przy uwzględnieniu trendów spadkowych projektowanych w *Prognozie ludności gmin na lata 2017-2030* i przyjęciu jako wyjściowej liczby ludności wskazanej przez GUS dla roku 2021 w roku 2030 skorygowana prognozowana liczba ludności wyniesie około 51,5 tys. w 2030 roku (ryc. 32.).

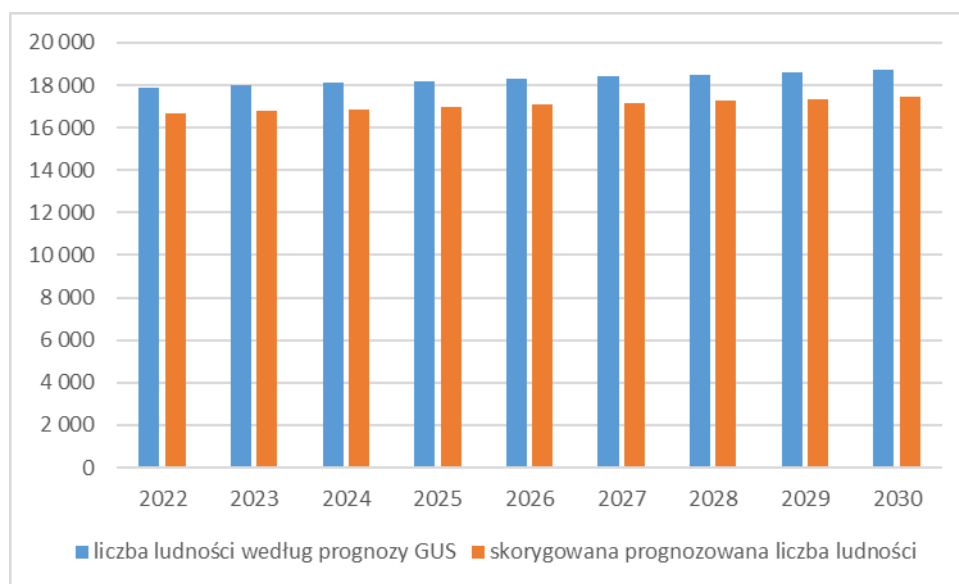

Ryc. 32. Prognoza liczby ludności na lata 2022-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Zgodnie z prognozą demograficzną liczba seniorów w wieku 60+ będzie rosła, przy czym *Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030* zakładała większy wzrost liczby seniorów niż ten, który faktycznie miał miejsce do roku 2021. Zgodnie z prognozą w 2030 roku w Gminie

Kędzierzyn-Koźle powinno zamieszkiwać 18,7 tys. seniorów. Przy uwzględnieniu trendów projektowanych w *Prognozie ludności gmin na lata 2017-2030* i przyjęciu jako wyjściowej liczby ludności wskazanej przez GUS dla roku 2021 w roku 2030 skorygowana prognozowana liczba seniorów powinna wynieść około 17,5 tys. w 2030 roku (ryc. 33.).

Ryc. 33. Prognoza liczby ludności w wieku 60 lat i więcej na lata 2022-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne),
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Przedstawione dane dotyczące prognozowanej liczby ludności w wieku lat 60 i więcej na lata 2022-2030 wyraźnie wskazują na konieczność podejmowania zintegrowanych działań zmierzających do zabezpieczenia specyficznych potrzeb osób starszych w różnych obszarach życia.

Zwiększająca się liczba seniorów, w tym sędziwych seniorów, powodowała będzie zwiększanie liczby osób dotkniętych niepełnosprawnościami, długotrwałymi lub ciężkimi chorobami oraz ograniczeniami sprawności związanymi z wiekiem. Wiąże się to z koniecznością zapewnienia opieki o charakterze środowiskowym oraz stacjonarnym, w instytucjach całodobowego pobytu. Gmina Kędzierzyn-Koźle musi być przygotowana na zwiększające się zapotrzebowanie na wsparcie o charakterze opiekuńczym.

Ograniczone więzi rodzinne, mała liczba dzieci oraz migracje, szczególnie młodych ludzi, będą prowadziły do zwiększania się liczby samotnych seniorów i gospodarstw prowadzonych przez dwoje seniorów pozbawionych wsparcia najbliższej rodziny. Rozluźnienie więzi sąsiedzkich

nie będzie sprzyjało wsparciu ze strony społeczności lokalnej. Konieczne jest więc zwrócenie uwagi na zapewnienie odpowiedniej pomocy ze strony instytucji publicznych.

Wysoka inflacja, malejące realne dochody oraz niekorzystna sytuacja polityczna i gospodarcza będą prowadziły do dalszego ubożenia ludności, szczególnie seniorów posiadających niskie świadczenia. W tym kontekście prognozować można wzrost liczby klientów pomocy społecznej. Konieczność realizacji pracy zarobkowej, często w wymiarze większym niż etat, nie będzie sprzyjała zaangażowaniu społecznemu, w tym działalności wolontariackiej i pomocy sąsiedzkiej.

Rosnąca liczba osób starszych oczekiwana będzie dedykowanej seniorom o różnym zakresie sprawności oferty w sferze edukacji, kultury, rekreacji i wypoczynku.

1.7. Analiza strategiczna SWOT

Przeprowadzona diagnoza pozwala na wskazanie zarówno problemów społecznych i potrzeb seniorów, niedostatków w zakresie oferty skierowanej do tych grup, jak i zasobów, osiągnięć i sukcesów w realizowanej polityce senioralnej. Zasadne jest więc wyróżnienie mocnych i słabych stron w zakresie sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle oraz szans i zagrożeń dotyczących przyszłego funkcjonowania tej grupy społecznej. Taka analiza strategiczna przeprowadzona została w oparciu o metodę SWOT i zaprezentowana w tabeli 14.

Tabela 14. Analiza SWOT w zakresie sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Przestrzeń publiczna przyjazna dla osób starszych (główne trakty komunikacyjne, chodniki, przejścia dla pieszych, ławeczki); – Brak barier architektonicznych w większości obiektów publicznych i prywatnych z których korzystają seniorzy (Urząd Miasta, MOPS, poczta, banki, ZUS, starostwo); – Duża liczba sfer rekreacyjnych (parki, trasy spacerowe, siłownie na świeżym powietrzu); – Tężnie solankowe; – Przystosowana dla potrzeb seniorów komunikacja miejska (tabor niskopodłogowy, system głośnomówiący); – Karta Gmina Kędzierzyn-Koźle dla seniora; – Gminne Centrum Seniora funkcjonujące w ramach MOPS; 	<ul style="list-style-type: none"> – Niedostatki w zakresie dostosowania przestrzeni publicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych (w tym niektóre budynki użyteczności publicznej, np. ochrony zdrowia); – Brak dobrego skomunikowania peryferyjnych osiedli z miejscami ważnymi dla seniorów (MOPS, przychodnie, szpital itp.); – Brak usług transportowych dla seniorów, problemy z transportem dla osób leżących; – Brak toalet publicznych; – Ograniczony dostęp do usług opieki zdrowotnej finansowanej w ramach NFZ, w tym szczególnie do lekarzy specjalistów, brak poradni geriatrycznej; – Brak zakładu opiekuńczo-leczniczego;

<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja licznych projektów finansowanych ze środków Gminy oraz środków zewnętrznych na rzecz seniorów; – Dobra infrastruktura MOPS wspierająca osoby starsze: 5 domów dziennego pobytu, Ośrodek Wsparcia Dziennego dla osób z zespołem otępiennym w ramach Domu Dziennego Pobytu Nr 3 oraz mieszkania chronione dla seniorów; – Szeroka oferta zajęć aktywizacyjnych w domach dziennego pobytu; – Usługi opiekuńcze wspierające seniorów w miejscu zamieszkania – Oferta tanich obiadów dla seniorów z dowozem; – Opieka wychnieniowa wspierająca rodziny opiekujące się osobami zależnymi; – Wsparcie osób z niepełnosprawnościami przez asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej; – Usługi kurierów społecznych w ramach projektu „Nie-Sami-Dzielni”; – Hospicjum św. Anny prowadzone przez Caritas Diecezji Opolskiej; – Oddział Geriatrii w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Kędzierzynie-Koźlu sprawujący całonocną i całodobową opiekę medyczną nad chorymi, którzy ukończyli 60 rok życia; – Przychodnie POZ na większości osiedli; – Opieka rehabilitacyjna finansowana przez Gminę; – Opieka pielęgnacyjna finansowana przez Gminę; – Aktywne spółdzielnie socjalne realizujące działania na rzecz seniorów; – Aktywne organizacje pozarządowe – skupiające osoby w wieku senioralnym i działające na ich rzecz oraz organizacje pomocowe wspierające seniorów, np. PCK, Caritas; – Szeroka oferta edukacyjna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna organizacji pozarządowych; – Dwa uniwersytety trzeciego wieku oferujące zajęcia edukacyjne, ale również kulturalne i rekreacyjne; – Wolontariat senioralny; – Rozbudowana sieć bibliotek i ośrodków kultury; – Szeroka oferta kulturalna i edukacyjna dla seniorów ze strony instytucji publicznych; – Zajęcia sportowo-rekreacyjne dla seniorów organizowane przez MOSiR; – Dodatek senioralny publikowany na łamach tygodnika lokalnego 7DNI; – Miejska Rada Seniorów; – Współpraca seniorów i ich organizacji z Gminą. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak instytucji wspierającej osoby wymagające całodobowej opieki, w tym wypisywane ze szpitali, oczekujące na miejsce w zakładzie opiekuńczo-leczniczym – Problemy w organizacji opieki dla osób samotnych wypisywanych ze szpitali w związku z brakiem wcześniejszej informacji o potrzebie organizacji opieki; – Niewystarczająca liczba miejsc w mieszkaniach chronionych, domach dziennego pobytu i hospicjum; – Niewystarczający zakres usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania; – Brak domu pomocy społecznej i rodzinnych domów pomocy; – Brak całodobowej (stacjonarnej) opieki wychnieniowej; – Brak oferty aktywizacyjnej i integracyjnej dla niesamodzielnymi seniorów; – Negatywne skutki pandemii: depresja, izolacja, strach, uzależnienia – dotyczące osoby starsze; – Brak zainteresowania seniorami ze strony rodziny, bliskich, sąsiadów; – Ograniczone możliwości opieki nad seniorami ze strony rodzin; – Ubóstwo – rosnąca liczba seniorów bez własnych świadczeń lub z bardzo niskimi świadczeniami; – Bierność osób starszych, brak aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, roszczeniowe postawy seniorów; – Brak zainteresowania ofertą instytucji publicznych i organizacji pozarządowych kierowaną do seniorów; – Niedostateczny zakres działań informacyjnych dotyczących oferty dla seniorów; – Brak działań edukacyjnych w zakresie przygotowania do starości (np. w zakresie edukacji finansowej, bezpieczeństwa, aktywizacji społecznej); – Brak dobrej koordynacji działań podmiotów realizujących wsparcie na rzecz seniorów, szczególnie w zakresie relacji podmioty ochrony zdrowia – instytucje Gminy Kędzierzyn-Koźle.
--	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja założeń <i>Polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029</i>; – Pozyskiwanie i realizacja projektów na rzecz seniorów finansowanych ze źródeł zewnętrznych; – Zwiększenie aktywności społecznej seniorów; – Rozwój wolontariatu senioralnego i wsparcia sąsiedzkiego; – Poprawa sytuacji zdrowotnej seniorów wynikająca z większej świadomości, dostępności do profilaktyki oraz postępu medycyny; – Zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia; – Rozwój działań organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej na rzecz seniorów; – Rozwój tzw. srebrnej gospodarki; – Rozwój integracji międzypokoleniowej; – Rozwój usług wspierających seniorów. 	<ul style="list-style-type: none"> – Znaczący przyrost liczebny kategorii wiekowej 60+; – Wzrost liczby gospodarstw domowych seniorów, w tym gospodarstw jednoosobowych; – Zmiana modelu rodziny w kierunku dalszego osłabiania więzi rodzinnych; – Niska świadomość społeczna dotycząca potrzeb i problemów seniorów; – Przedmiotowe traktowanie osób starszych; – Postępująca bierność i alienacja seniorów; – Kryzys gospodarczy, wzrost cen, wysoka inflacja i problemy w sferze międzynarodowej wpływające na bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo socjalne, seniorów; – Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań w związku z kryzysem gospodarczym; – Pogłębiające się ubóstwo seniorów związane z rosnącymi cenami; – Wykluczenie informacyjnej i cyfrowe osób starszych.

Źródło: Opracowanie własne.

2. Część prognostyczna (programowa)

2.1 Działania w zakresie polityki senioralnej na lata 2024-2029

Celem strategii *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* jest zaplanowanie, a następnie skoordynowanie i wdrożenie działań prowadzących do zaspokojenia najistotniejszych potrzeb seniorów, zapewnienia im godnego i wysokiej jakości życia w mieście, w tym udziału w życiu społecznym oraz możliwości samorealizacji w różnych obszarach, a także włączenie seniorów do wspólnoty lokalnej w ramach działań samopomocowych, rozwoju wolontariatu oraz integracji międzypokoleniowej. Dla realizacji takich założeń niezbędne było przeprowadzenie diagnozy, a następnie wytyczenie planu przyszłych działań – określenie celu strategicznego polityki senioralnej, celów operacyjnych oraz zadań.

Określenie społecznej misji miejskiej polityki senioralnej sprzyjać ma ukierunkowaniu celów i zadań strategii na jej realizację, a co za tym idzie skoncentrowanie działań instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej na poprawie jakości życia

seniorów. *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* przyjmuje jako podstawę swoich działań następującą misję społeczną:

**KĘDZIERZYN-KOŹLE GMINĄ KSZTAŁTUJĄCĄ WARUNKI
GODNEGO I AKTYWNEGO STARZENIA SIĘ**

W oparciu o przeprowadzoną analizę demograficzną oraz diagnozę sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle określono cztery cele strategiczne przewidziane do realizacji na lata 2024-2029:

Cel operacyjny nr 1: Rozwój usług środowiskowych na rzecz niesamodzielnych osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 2: Rozwój usług instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym zamieszkującym Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 3: Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom starszym zamieszkującym Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 4: Wzmocnienie bezpieczeństwa fizycznego i socjalnego osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 5: Integracja społeczna i aktywizacja osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 6: Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej na rzecz osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 7: Rozwój mechanizmów aktywizacji organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle

Cel operacyjny nr 8: Upowszechnianie informacji na rzecz osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle

Tabela 15. Matryca realizacji Polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029

Cel operacyjny nr 1: Rozwój usług środowiskowych na rzecz niesamodzielných osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle				
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji	
1.1. Realizacja przedsięwzięć zwiększających dostępność usług opiekuńczych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	<p>budget gminy</p> <p>środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych</p>	<p>Liczba godzin usług opiekuńczych zrealizowanych na rzecz osób starszych (osobogodzina)</p> <p>Liczba osób starszych – świadczeniobiorców usług opiekuńczych</p>	
1.2. Rozwój usług asystencji osobistej	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	<p>środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027</p>	<p>Liczba zrealizowanych godzin asystentury osobistej</p> <p>Liczba osób korzystających z asystentury osobistej</p>	
1.3. Rozwój usług sąsiedzkich	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	<p>budget gminy</p> <p>środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych</p>	<p>Liczba umów na świadczenie usługi sąsiedzkiej oferowanej osobie starszej</p> <p>Liczba godzin usług sąsiedzkich zrealizowanych na rzecz osób starszych (osobogodzina)</p> <p>Liczba osób starszych korzystających z usługi sąsiedzkiej</p>	
1.4. Rozwój rodzinnych domów pomocy	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	<p>środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027</p>	<p>Liczba rodzinnych domów pomocy</p> <p>Liczba pensionariuszy rodzinnych domów pomocy</p>	
1.5. Realizacja działań edukacyjno-wspierających dla opiekunów osób zależnych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	<p>budget gminy</p> <p>zewnętrzne granty i dotacje</p>	<p>Liczba zorganizowanych szkoleń z zakresu wsparcia opiekunów osób starszych</p> <p>Liczba opiekunów osób starszych korzystających z działań edukacyjno-wspierających</p>	
1.6. Rozwój systemu opieki wytchnieniowej	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	<p>budget gminy</p> <p>środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych</p>	<p>Liczba godzin zrealizowanej opieki wytchnieniowej</p> <p>Liczba osób objętych wsparciem w formie opieki wytchnieniowej</p>	

Cel operacyjny nr 2: Rozwój usług instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym zamieszkującym Gminę Kędzierzyn-Koźle				
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji	
2.1. Rozwój oferty usług domów dziennego pobytu	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budżet gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba miejsc oferowanych osobom starszym w domach dziennego pobytu Liczba osób korzystających z usług oferowanych w domach dziennego pobytu Liczba osób starszych oczekujących na miejsce w domu pobytu dziennego Liczba przedsięwzięć aktywizujących i/lub integrujących osoby starsze – pensjonariuszy DDP	
2.2. Rozwój oferty usług mieszkań treningowych i wspomaganym	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budżet gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych i wspomaganym Liczba osób starszych oczekujących na miejsce w mieszkaniu treningowym i wspomaganym	
2.3. Uruchomienie oferty mieszkań ze wsparciem	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budżet gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba mieszkań ze wsparciem zamieszkiwanych przez osoby starsze Liczba osób korzystających z oferty mieszkań ze wsparciem Liczba osób starszych oczekujących na miejsce w mieszkaniu ze wsparciem	
2.4. Organizacja szkoleń sprzyjających profesjonalizacji kadr świadczących usługi na rzecz osób starszych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	Liczba szkoleń i/lub innych form wsparcia przyczyniających się do podniesienia kompetencji kadr świadczących usługi na rzecz osób starszych Liczba uczestników szkoleń i/lub innych form wsparcia przyczyniających się do podniesienia kompetencji kadr świadczących usługi na rzecz osób starszych	

Cel operacyjny nr 3: Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom starszym zamieszkującym Gminę Kędzierzyn-Koźle				
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji	
3.1. Realizacja przedsięwzięć przyczyniających się do likwidacji barier architektonicznych w instytucjach publicznych i przestrzeniach ogólnodostępnych	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle gminny koordynator dostępności gminne jednostki organizacyjne	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	Liczba inwestycji zrealizowanych w ramach likwidacji barier architektonicznych Liczba usprawnień wdrożonych w obiektach instytucji publicznych i przestrzeniach ogólnodostępnych ułatwiających dostępność dla osób z niepełnosprawnością	
3.2. Realizacja przedsięwzięć przyczyniających się do likwidacji barier informacyjnych oraz wzmacniających kompetencje cyfrowe osób starszych	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle gminny koordynator dostępności MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	Liczba wdrożonych zrealizowanych inwestycji /usprawnień likwidujących bariery informacyjne Liczba szkoleń skierowanych do osób starszych z zakresu kompetencji cyfrowych Liczba osób starszych objętych wsparciem (szkoleniami/doradztwem) z zakresu kompetencji cyfrowych	
3.3. Realizacja przedsięwzięć z zakresu dostępności transportu publicznego	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle gminny koordynator dostępności	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	Liczba inwestycji/usprawnień wdrożonych w zakresie dostępności transportu publicznego	

Cel operacyjny nr 4: Wzmocnienie bezpieczeństwa fizycznego i socjalnego osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle				
zadanie	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji	
4.1. Prowadzenie działań w zakresie pomocy żywnościowej	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych	Liczba programów pomocy żywnościowej realizowanych w gminie Liczba mieszkańców (osób starszych) objętych pomocą żywnościową Liczba osób korzystających z bezpłatnych posiłków w ramach jadłodajni Liczba posiłków wydanych w jadłodajni Liczba osób korzystających z posiłków w DDP Liczba posiłków wydanych w DDP	
4.2. Rozwój oferty z zakresu telemedycyny	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle placówki ochrony zdrowia	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych	Liczba osób starszych objętych systemem telemedycyny senioralnej	
4.3. Realizacja programów profilaktyki zdrowia kierowanych do osób starszych	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle placówki ochrony zdrowia	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	Liczba zrealizowanych programów profilaktyki zdrowotnej uwzględniających osoby starsze (w tym kierowanych wyłącznie do osób starszych) Liczba osób starszych objętych ofertą programów z zakresu profilaktyki zdrowia	
4.4. Monitorowanie zaniedbań wobec osób starszych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu służby bezpieczeństwa placówki ochrony zdrowia	budżet gminy	Liczba osób starszych, wobec których zgłoszono/zidentyfikowano zaniedbania Liczba interwencji podjętych w związku ze zgłoszonymi zaniedbaniami	

Cel operacyjny nr 5: Integracja społeczna i aktywizacja osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle				
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji	
5.1. Realizacja przedsięwzięć z zakresu integracji międzypokoleniowej (edukacja przez starość)	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu gminne jednostki organizacyjne	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje	Liczba przedsięwzięć kulturalnych/edukacyjnych/rekreacyjnych uwzględniających integrację międzypokoleniową	
5.2. Rozwój wolontariatu wśród osób starszych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	budżet gminy zewnętrzne granty i dotacje na rozwój wolontariatu	Liczba akcji promujących wolontariat seniorów Liczba osób starszych świadczących wolontariat	
5.3. Stworzenie bazy usług samopomocowych świadczonych na rzecz środowiska osób starszych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje	Liczba lokalnych baz usług samopomocowych świadczonych na rzecz seniorów Liczba oferentów usług samopomocowych świadczonych na rzecz osób starszych (w tym świadczonych przez osoby starsze)	
5.4. Aktywizacja Miejskiej Rady Seniorów jako podmiotu reprezentującego potrzeby środowiska osób starszych	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle	budżet gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba opinii/postulatów/petycji zgłoszonych przez Miejską Radę Seniorów Liczba posiedzeń Miejskiej Rady Seniorów Liczba zorganizowanych przedsięwzięć (np. szkoleń, wizyt studyjnych) podnoszących profesjonalizm członków Rady	

Cel operacyjny nr 6: Rozwój oferty kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej na rzecz osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle			
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji
6.1. Realizacja przedsięwzięć aktywizujących osoby starsze w obszarze kultury	Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje	Liczba wydarzeń kulturalnych uwzględniających udział osób starszych Liczba kół/klubów/sekcji uwzględniających członkostwo osób starszych Liczba opracowań (publikacji) działalności literackiej i/lub dziennikarskiej osób starszych
6.2. Realizacja przedsięwzięć aktywizujących osoby starsze w obszarze sportu i rekreacji	MOSIR w Kędzierzynie-Koźlu podmioty sektora społecznego	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje	Liczba przedsięwzięć rozwijających kulturę fizyczną (w tym osób starszych) Liczba przedsięwzięć rozwijających kulturę fizyczną kierowanych wyłącznie do osób starszych
6.3. Rozwój oferty i/lub rozwiązań umożliwiających osobom niemobilnym korzystanie z oferty kulturalnej i/lub sportowo-rekreacyjnej	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle gminny koordynator dostępności gminne jednostki organizacyjne podmioty sektora społecznego	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027	Liczba inwestycji infrastrukturalnych/wdrożonych usprawnień zwiększających dostępność do oferty miejskiej poprzez zdalne kanały komunikacji Liczba wydarzeń dostępnych z wykorzystaniem zdalnych kanałów komunikacji

Cel operacyjny nr 7: Rozwój mechanizmów aktywizacji organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle				
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji	
7.1. Realizacja otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych, z zakresu wsparcia osób starszych, kierowanych do organizacji pozarządowych	Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle podmioty sektora społecznego	budżet gminy	Liczba zorganizowanych konkursów na realizację zadań publicznych Wysokość środków uruchomionych w ramach konkursów na realizację zadań publicznych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie Liczba zadań zrealizowanych w ramach konkursów na realizację zadań publicznych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie Liczba odbiorców zadań publicznych zrealizowanych przez podmioty sektora społecznego z zakresu wsparcia osób starszych w ramach realizacji otwartych konkursów ofert	
7.2. Wspieranie aktywności projektowej lokalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budżet gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje	Mapa/przewodnik dostępnych konkursów na realizację projektów uwzględniających osoby starsze Liczba szkoleń wzmacniających kompetencje w zakresie aplikowania po środki projektowe Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia w zakresie przygotowania aplikacji projektowej Liczba zawiązaných partnerstw projektowych	

Cel operacyjny nr 8: Upowszechnianie informacji na rzecz osób starszych zamieszkujących Gminę Kędzierzyn-Koźle			
zadania	koordynator + podmioty współrealizujące	źródła finansowania	wskaźniki realizacji
8.1. Realizacja przedsięwzięć z zakresu edukacji na rzecz starości	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle podmioty sektora społecznego	budget gminy środki rządowe uruchamiane w ramach funduszy celowych zewnętrzne granty i dotacje	Liczba działań z zakresu edukacji dla/do/w starości Liczba uczestników przedsięwzięć z zakresu edukacji na rzecz starości Liczba przedsięwzięć promujących aktywne i bezpieczne funkcjonowanie osób starszych
8.2. Kontynuacja wydawania „Informatora seniora”	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budget gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba edycji „Informatora seniora” wydanych w danym roku
8.3. Kontynuowanie publikacji „Dodatku senioralnego” w lokalnym piśmie	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu	budget gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba edycji „Dodatku senioralnego”
8.4. Prowadzenie cyklicznych tematycznych kampanii informacyjnych na temat oferty usług świadczonych na rzecz osób starszych	MOPS w Kędzierzynie-Koźlu Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle podmioty sektora społecznego	budget gminy zewnętrzne granty i dotacje	Liczba kampanii tematycznych na temat oferty usług świadczonych na rzecz seniorów

2.2 Zgodność celów w zakresie Polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029 z celami polityk krajowych i wojewódzkich

Kierunki działania (cele i zadania) określone w dokumencie *Polityka Senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* są zgodne z celami kluczowych, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych wytyczających cele i kierunki działań w sferze polityki społecznej, w tym senioralnej.

Na poziomie krajowym dokumentem obowiązującym w odniesieniu do kwestii osób starszych jest *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność*. W strategii tej określono 11 obszarów wsparcia osób starszych – wszystkie te obszary zostały uwzględnione w *Polityce Senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029*.

Tabela 16. Zestawienie obszarów wsparcia określonych w krajowej polityce senioralnej z zadaniami uwzględnionymi w *Polityce Senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029*

Obszary wsparcia osób starszych w dokumencie <i>Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność</i>	Obszary uwzględnione w <i>Polityce Senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2014-2029</i>
Obszary dotyczące ogółu osób starszych	
Obszar I: Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie	X
Obszar II: Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej	X
Obszar III: Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej	X
Obszar IV: Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji	X
Obszar V: Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych	X
Obszar VI: Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej	X
Obszar VII: Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze)	X

Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych	
Obszar I: Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych	X
Obszar II: Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych, dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych	X
Obszar III: Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym	X
Obszar IV: System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne	X

Źródło: Opracowanie własne

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* przyczyni się do wypełnienia założeń wytyczanych w dokumentach strategicznych województwa opolskiego. Odnieść się w tym kontekście należy do *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego. Opolskie 2030* oraz *Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025*.

W *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego. Opolskie 2030* określono cel strategiczny CZŁOWIEK I RELACJE – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę, który wdrożony zostanie poprzez działania wpisujące się w następujące cele operacyjne: 1) Trwałe więzi społeczne; 2) Wykwalifikowani mieszkańcy; 3) Rozwinięte i dostępne usługi; 4) Bezpieczny region. Niniejsza Strategia, w szczególności wpisuje się w cele operacyjne strategii wojewódzkiej (pierwszy i trzeci), gdzie m.in. akcentuje się: integrację i aktywizację społeczną, profesjonalizację organizacji społecznych, rozwój usług społecznych, rozszerzanie oferty spędzania wolnego czasu, rozwój e-usług, rozwój edukacji na rzecz bezpieczeństwa.

Przygotowana strategia *Polityka Senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* wdroży założenia *Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025* określone w celu strategicznym 2. Opolski model wsparcia i aktywizacji seniorów. Wpisuje się we wszystkie trzy cele operacyjne: 1. Rozwój usług senioralnych, 2. Zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym – aktywny udział w działaniach instytucji

publicznych, organizacji pozarządowych, wolontariacie, 3. Zwiększenie świadomości społecznej i zmiana postaw wobec problemów starości i starzenia się.

2.3 Realizacja działań. Monitoring i ewaluacja

Strategia *Polityka Senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* przygotowana została w 2023 roku i będzie wdrażana w okresie 2024-2029.

Strategia realizowana będzie bezpośrednio przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu i jego jednostki organizacyjne oraz inne instytucje Gminy Kędzierzyn-Koźle: Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną, Miejski Zakład Komunikacyjny, a także organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe oraz społeczność lokalną.

Na określenie ram finansowych dokumentu znaczący wpływ mają horyzont czasowy strategii, jak też wielość zadań i podmiotów realizujących te zadania. Uniemożliwia to precyzyjne określenie źródeł i wysokość funduszy przeznaczonych na realizację polityki senioralnej w poszczególnych latach. Podejmowane działania finansowane będą przede wszystkim z budżetu Gminy Kędzierzyn-Koźle, uzupełniająco z budżetu centralnego w ramach uruchamianych funduszy celowych (np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych), funduszy europejskich (regionalnych i krajowych) oraz innych źródeł pozwalających na pozyskanie grantów i dotacji. Zadania realizowane przez podmioty non-profit finansowane będą także z ich własnych środków. Organizacje pozarządowe, a także kościoły i związki wyznaniowe, korzystać mogą z wsparcia finansowego Gminy na inicjatywy senioralne w ramach zlecenia realizacji zadań publicznych w trybie konkursowym oraz tzw. małych grantów, środki uzyskiwać mogą również w ramach budżetu obywatelskiego czy inicjatywy lokalnej. Na budżet wybranych zadań złożą się też wpływy z opłat od beneficjentów. Podejmowane będą działania na rzecz pozyskania środków zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej, w ramach konkursów na realizację projektów w zakresie przewidzianym w niniejszym opracowaniu.

Integralną częścią strategii jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu zadań oraz osiągnięciu założonych celów, a w konsekwencji realizacji celu strategicznego. Dokument *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029* podlega systemowi monitoringu i ewaluacji powiązanemu z systemem wdrażania, który

obejmuje monitoring, czyli system zbierania i selekcjonowania informacji oraz ewaluację, czyli system oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji. Proces ten polegał będzie na systematycznym obserwowaniu prowadzonych działań, ich rezultatów oraz zmian sytuacji społecznej zachodzących w procesie realizacji poszczególnych zadań. Do analizy używane będą zdefiniowane w strategii wskaźniki realizacji zadań (przedstawione w Matrycy realizacji *Polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2024-2029*). Jako rok bazowy dla porównań przewidziany został rok 2022. Monitoring prowadzony będzie w trybie ciągłym i obejmował będzie: zbieranie danych i informacji, analizę zebranych danych i informacji, coroczną ocenę wyników, a także ewentualną korektę realizowanych działań.

Ewaluacja koncentruje się natomiast na ocenie rezultatów realizacji poszczególnych elementów strategii, przy czym kryteriami oceny są wskaźniki realizacji zadań strategii, rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w strategii) oraz realizacja misji społecznej Gminy. Ewaluacja dostarcza więc wiarygodnych i przydatnych informacji pozwalających na ocenę zrealizowanych działań i zaplanowanie zmian. Ze względu na sześcioletni okres obowiązywania niniejszej strategii ewaluacja zostanie przeprowadzona dwukrotnie – w połowie obowiązywania dokumentu (za lata 2024-2026) – będzie to tzw. ewaluacja on-going. Druga – całościowa ewaluacja dokumentu przeprowadzona zostanie w roku 2029 (ewaluacja ex-post) i związana będzie z rozpoczęciem prac nad kolejnym dokumentem strategicznym.

Prawidłowe wdrażanie strategii, prowadzenie monitoringu i ewaluacji wymaga współpracy wszystkich podmiotów wskazanych jako realizatorzy zadań. Dla zapewnienia bieżącego współdziałania instytucji i organizacji w realizacji zadań, wymiany informacji, zbierania i przetwarzania danych oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji Prezydent Miasta Kędzierzyn-Koźle powoła zespół ds. wdrażania strategii polityki senioralnej, w którego skład wejdą przedstawiciele instytucji i organizacji realizujących zadania zaplanowane w dokumencie.